

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Klára-Klaudie Bezděková

III. ročník - prezenční studium

Obor: Speciálněpedagogická andragogika

**DOMÁCÍ NÁSILÍ A JEHO INTERVENCE V OLMOUCKÉM KRAJI
Z POHLEDU SPECIÁLNÍHO PEDAGOGA**

Bakalářská práce

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Miluše Hutyrové, Ph.D. a použila jen prameny uvedené v seznamu bibliografických citací.

V Olomouci dne 22. 3. 2018

.....
Klára-Klaudie Bezděková

Obsah

Úvod	5
1 Domácí násilí	6
1. 1 Formy domácího násilí	8
1. 2 Cyklus domácího násilí	9
1. 3 Charakteristika násilné osoby	9
1. 3. 1 Ženy jako násilné osoby	9
1. 3. 2 Muži jako násilné osoby	10
1. 4 Charakteristika ohrožené osoby	10
1. 4. 1 Ženy jako oběti	10
1. 4. 2 Muži jako oběti	11
1. 4. 3 Senioři jako oběti	11
1. 4. 4 Osoby se zdravotním postižením jako oběti	11
1. 4. 5 Děti jako oběti	12
1. 4. 6 Homosexuálové jako oběti	12
1. 5 Důsledky domácího násilí	13
1. 6 Legislativní ukotvení	13
2 Domácí násilí v kontextu speciální pedagogiky	15
2. 1 Komunikace s ohroženou osobou	15
2. 2 Škola a domácí násilí	16
2. 2. 1 Školská poradenská pracoviště	16
2. 2. 2 Školská poradenská zařízení	17
2. 3 Sociální služby a domácí násilí	17
2. 3. 1 Odborné sociální poradenství	18
2. 3. 2 Azylové domy	18
2. 3. 3 Telefonická krizová pomoc	19
2. 3. 4 Domy na půl cesty	19
2. 3. 5 Krizová pomoc	19
2. 3. 6 Intervenční centra	20
2. 3. 7 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	20
2. 3. 8 Noclehárny	20
2. 3. 9 Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	21
2. 3. 10 Terénní programy	21
2. 3. 11 Sociální rehabilitace	21

3	Deskripce výskytu na území České republiky	22
3. 1	Deskripce výskytu v Olomouckém kraji.....	24
4	Možnosti pomoci v Olomouckém kraji.....	25
4. 1	Bílý kruh bezpečí.....	26
4. 2	Policie České republiky	27
4. 3	Středisko sociální prevence	27
	PRAKTICKÁ ČÁST	29
5	Pohled pedagogů na domácí násilí v Olomouckém kraji.....	29
5.1	Cíle výzkumného šetření	29
5.2	Charakteristika vybraného vzorku výzkumného šetření.....	29
5.3	Metoda sběru dat a konstrukce dotazníku	30
5.4	Zpracování, analýza a interpretace výsledků výzkumného šetření.....	32
5.5	Souhrn výsledků výzkumného šetření a jejich interpretace	50
5. 6	Závěr praktické části.....	51
	Závěr	52
	Seznam bibliografických citací.....	54
	Seznam tabulek.....	58
	Seznam grafů	59
	Seznam příloh	60

Úvod

Domácí násilí je v dnešní době zcela zásadní celospolečenský problém. Do naší země se dostal do popředí poměrně nedávno. Za bod zlomu můžeme považovat rok 2004, kdy 1. 6. 2004 nabyla účinnosti novela trestního zákona, která do něj vložila novou podstatu trestného činu, a to týrání osob žijících ve společné domácnosti, čímž dal stát najevo, že domácí násilí nebude tolerovat. V současnosti tuto skutečnost upravuje § 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Práce je rozdělena celkem do pěti částí a na teoretickou a praktickou část. V první části popisujeme problematiku domácího násilí v obecné míře, lépe řečeno zabýváme se tím, jaké má formy, druhy a fáze. Dále charakterizujeme oběti a násilné osoby. V další části rozebíráme domácí násilí z pohledu speciální pedagogiky. Věnujeme se tomu, jak právě speciální pedagog může pomoci a kde všude se může s domácím násilím setkat. Třetí část se zaměřuje na výskyt domácího násilí na území České republiky a Olomouckého kraje. Čtvrtá část pojednává o možnostech pomoci v Olomouckém kraji. Jsou zde zmiňovány různé organizace, na které je možné se v případě domácího násilí obrátit. Poslední část této bakalářské práce je věnována výzkumu, který byl proveden na vybraných středních a základních školách v Olomouckém kraji. Jedná se o výzkum provedený mezi pedagogy, ohledně jejich postoje k domácímu násilí. Řeší především otázky, jak by pedagogové reagovali, kdyby zjistili, že některý žák je svědkem domácího násilí nebo samotnou obětí syndromu CAN.

Základním cílem této bakalářské práce je upozornit na velmi těžce řešitelný úkol, který si dala společnost v okamžiku, kdy se odhodlala začít řešit problém domácího násilí ve všech jeho aspektech. Cílem praktické části je upozornit na malou informovanost učitelů o tomto tématu. Lidé, kteří se ocitli v nelehkých životních situacích, jako je právě tato, se vždy potřebují na někoho obrátit. Potřebují někoho, kdo by jim poradil, jak se mají v této situaci zachovat a jak ji mají řešit. Ve škole by měl být právě touto osobou pedagog. Dalším důležitým prvkem je osvěta a prevence, která by se měla též šířit již na základních školách.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Domácí násilí

Násilí je vědomé jednání, které druhé osobě způsobuje bolest (Vaníčková a kol., 1995, s. 1). Bílý kruh bezpečí definuje domácí násilí jako fyzické, psychické či sexuální násilí mezi manžely nebo druhy, ke kterému dochází v soukromí a jednotlivé incidenty se opakují s čím dál větší intenzitou. Zároveň na svých stránkách také zdůrazňuje, kdy se o domácí násilí nejedná. Je to například v případě sporu, jednorázového napadení či manželské potyčky (Bílý kruh bezpečí, 8. 7. 2011). Voňková se domnívá, že domácí násilí je opakující se stav, který u jednoho z partnerů vyvolává strach z toho druhého a ten využívá moci a násilí ke kontrole jeho chování (Voňková a kol., 2002, s. 5). Čírtková (2008, s. 10) popisuje domácí násilí jako komplexní jev, jenž může mít různé podoby a příčiny. Podle Ševčíka a Špaténkové spadá domácí násilí do násilí v rodině a syndrom CAN tj. syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte uvádí také jako podmnožinu násilí v rodině. Ve své publikaci vymezují složky domácího násilí. Patří sem násilí mezi partnery/ manželi, generační násilí tzn. děti týrající své rodiče a transgenerační násilí tzn. vnoučata týrající své prarodiče (Ševčík, Špaténková a kol., 2011, s. 24).

V současné době existují dva pohledy na domácí násilí, a to kriminologický a feministický, kdy feministicky laděné teorie kladou důraz na prvky sociokulturního násilí a pozici žen jako obětí a kriminologický pohled nahlíží na oběti bez ohledu na pohlaví (Čírtková, 2004, s. 247).

V kontextu domácího násilí je nutné vysvětlit pojmy domov a rodina. Většině lidí se při vzpomínce na domov, vybaví rodina, lidé, které mají rádi nebo pocit bezpečí a jistoty, nicméně Giddens tvrdí, že domov je mnohokrát idealizovaný a přitom se v dnešní době stává nejnebezpečnějším místem, kde může být také zdrojem značného napětí, zoufalství a úzkosti. (Giddens, 1999, s. 174). Co se týče rodiny, Matějček s Langmeierem jí popisují jako společenství, kde příbuzní lidé společně sdílí prostor a čas, úzkost i naději, formují svou osobnost, zrají k moudrosti, uspokojují vzájemně své potřeby, dávají jim pocit jistoty a vědomí společenské hodnoty a užitečnosti (Matějček a Langmeier, 1981, s. 213).

Mezi základní funkce rodiny podle Ševčíka a Špaténkové patří funkce: Reprodukční tj. plození potomků, emoční-citové zázemí, socializačně výchovná tzn. zařazení potomků do dané společnosti a ekonomická př. hmotné zajištění rodiny (Ševčík, Špaténková a kol., 2011, s. 12). Co se týče kvality rodinného života, kterou uvádí Sobotková, rodinu nejvíce ovlivňují

tyto 3 aspekty: Soudržnost a koheze, míra adaptability a rodinná komunikace (Sobotková, 2012, s. 72).

Podle Čírtkové (2004, s. 244–245) lze teorie domácího násilí rozdělit do 3 podskupin:

1) Psychologické teorie

Zaměřují se na pachatelovu psychiku a opírají se o klinicky zaměřené bádání jejich typických rysů osobnosti. Předpokládá se, že příčiny násilí partnera spočívají v jeho povahových zvláštnostech.

2) Sociologické teorie domácího násilí

Mnoho sociologů se zastává toho, že v případech domácího násilí nejde o duševní poruchu, nýbrž o udržení či obnovení moci a převahy nad partnerkou.

3) Biologicko-genetické teorie domácího násilí

Tyto teorie brzy zanikly, protože vysvětlovaly pouze obecné predispozice k násilnému chování, nikoli však konkrétní situace.

Co se týče rozdílu mezi domácím a sexuálním násilím, jedná se o odborné termíny označující velmi odlišné, avšak částečně se překrývající jevy, problémy a zdůrazňují také nejčastější typy viktimizace, kterými jsou převážně ženy. Autorka v této publikaci dále zdůrazňuje, že sexuální násilí spadá pod obecnou kriminalitu, kdežto domácí násilí radíme spíše do kolonky partnerského zneužívání. Když se zamyslíme nad dalšími rozdíly mezi sexuálním a domácím násilím můžeme zde zařadit např. místo činu. Už od názvu můžeme odvodit fakt, že se domácí násilí uskutečňuje doma. Sexuální násilí se tím liší, může být totiž konané i na veřejnosti (Čírtková, 2004, s. 237). Jak uvedla Mgr. Silvie Štěpánová na přednášce zvané Problematika sexuálního násilí, k dalším rozdílům patří i vztah mezi pachatelem a obětí. V případě domácího násilí agresorem bývá osoba blízká, která s obětí žije v jedné domácnosti. U sexuálního násilí násilnou osobou může být i zcela cizí člověk. Což nás vede k dalšímu rozdílu a to, že sexuální násilí bývá často jednorázové na rozdíl od domácího násilí, které probíhá opakovaně (Štěpánová, 2017).

U domácího násilí bývají oběťmi jak ženy, tak i muži, avšak u sexuálního násilí jsou oběťmi většinou ženy (Čírtková, 2004, s. 237).

O domácí násilí se jedná v případě výskytu čtyř charakterizujících znaků, a to: eskalace, opakování, vztahová asymetrie a intimita prostředí. Eskalace znamená, že se jednotlivé ataky stupňují. Domácí násilí musí být dlouhodobé, nesmí se jednat o jednorázový útok či napadení. Násilí v rodině se musí odehrávat doma v soukromí, ne na veřejných místech a probíhá mezi jednotlivými členy rodiny (Cimrmannová a kol., 2013, s. 86). Kromě domácího násilí může násilná osoba spáchat i jiné trestné činy např. vraždu, zabití, těžké

ublížení na zdraví, pohlavní zneužívání, týrání svěřené osoby, znásilnění, mučení a jiné nelidské zacházení apod. (Cimrmanová a kol., 2013, s. 110).

1. 1 Formy domácího násilí

Ševčík, Špaténková a kol. (2011, s. 47) uvádí: „*Všechny formy domácího násilí mají zpravidla společný cíl – získat moc a udržet si plnou kontrolu nad druhým. Násilní jedinci používají nespočet taktik, aby toho dosáhli, uchylují se nejen k ponižování, izolování, zastrasování, obviňování, ale také k bití a fyzickému týrání.*”

Čírtková (2008, s. 10) dělí a definuje základní formy násilí:

- Fyzické násilí (nejsnadněji rozpoznatelné, zanechává totiž na těle viditelné stopy);
- Sexuální násilí (od omezování svobody a po znásilňování partnera);
- Psychické neboli emocionální násilí (těžce rozpoznatelné a dokazatelné, důsledky nejsou viditelné);
- Sociální násilí (omezování v sociální oblasti);
- Ekonomické násilí (násilí po finanční stránce).

Vitoušová v rozhovoru s Pavlem Bajerem (2006, s. 5) vyjmenovává u každé z forem domácího násilí příklady, jak se může daná forma projevat:

- Fyzické domácí násilí: facky, údery, kopance;
- Psychické domácí násilí: zastrasování, citové vydírání, pronásledování;
- Sexuální domácí násilí: nucení k určitým sexuálním praktikám, znásilnění;
- Ekonomické domácí násilí: zamezení přístupu k penězům;
- Sociální domácí násilí: zákaz kontaktu, jak přímým, tak i nepřímým (telefonování, maily) s rodinou a přáteli.

Dále uvádí, že nejčastější formou domácího násilí je kombinace fyzického a psychického domácího násilí. Na dalším místě je domácí násilí psychické. Nejméně často se vyskytuje samotně sexuální násilí, většinou bývá totiž přidruženo k jiné formě (Vitoušová in Bajer, 2006, s. 5). Ševčík, Špaténková a kol. (2011, s. 49) dále dělí psychické násilí na verbální, kam patří např. slovní napadání, ponižování, urážení, obviňování, zastrasování, hanlivé oslovování, citové vydírání, bezdůvodné podezírání atd. a neverbální, jako je například záměrné ničení oblíbených věcí.

1. 2 Cyklus domácího násilí

Nebezpečí domácího násilí spočívá ve stále se opakujícím cyklu a intenzita jednotlivých incidentů narůstá (Čírtková a kol., 2002, s. 5). Může se také značit jako nepředvídatelné. Jako první ho popsala v roce 1979 Lenore Walkerová (Ševčík, Špaténková a kol., 2011, s. 53).

Cyklus domácího násilí má celkem 4 fáze:

1. Narůstání napětí

- Napětí roste, ohrožená osoba dostává strach a má potřebu usmířit se s násilnou osobou.

2. Incident

- Napadení ohrožené osoby – verbální, emocionální a fyzické zneužívání doprovázené hněvem, výhružkami, zastrašováním a hádkami.

3. Usmíření

- Násilná osoba se omlouvá, tvrdí, že už to nikdy neudělá, prosí o odpuštění, zneužívání popírá a celou situaci zlehčuje.

4. Klid

- Násilí se momentálně neděje (Gjuričová a kol., 2000, s. 79).

1. 3 Charakteristika násilné osoby

Domácí násilí má několik příčin. Může mít spojitost s životním stylem, stresem, psychickým onemocněním, partnerskými neshodami, bojem o moc, frustrací či neurologickými poruchami (Ševčík, Špaténková a kol., 2011, s. 61–64). Také alkohol bývá jednou z příčin agresivního chování násilné osoby. Nemusí to být však pouze příčina a důsledek domácího násilí, ale partner to může využít pouze jako výmluvu, aby ospravedlnil své chování (Martin, 1981, s. 57).

1. 3. 1 Ženy jako násilné osoby

Tyto ženy se často projevují tím, že užívají návykové látky, jsou agresivní jak v soukromí, tak i na veřejnosti nebo jsou v určité míře žárlivé a často kontrolují a omezují oběť v sociální oblasti nebo vyhrožují či používají jiné formy psychického nátlaku (Buriánek in Ševčík, Špaténková a kol., 2011, s. 68–69).

Buriánek a kol. (2014, s. 19 – 20) se domnívá, že existují určité stereotypy k násilí na mužích:

- Muž je obecně silnější než žena, jak tedy může být ženou napaden?
- Odešel by, kdyby to bylo tak nesnesitelné, jak říká...
- Musí být hodně slabý, když mu ubližuje žena.
- Ženy páchají násilí pouze v sebeobraně.

1. 3. 2 Muži jako násilné osoby

Voňková se Spoustovou (2008, s. 21) konstatují, že: „*Násilí na ženách musí nutně vzbuzovat pozornost pro své negativní konotace a významně se odlišuje od jiných násilných činů. Jeho nebezpečnost spočívá ve skutečnosti, že jde o násilí, které je stále v některých společnostech tolerováno a jeho eliminace je v první řadě podmíněna změnou společenského pohledu na rodové a mocenské vztahy.*”

Domácího násilí se nejčastěji dopouštějí muži, kteří:

- mají násilnické sklony,
- byli v dětství obětí nebo svědkem domácího násilí,
- vnímají sex jako akt moci, při němž posilují dominanci a nadřazenost,
- touží, aby o ně bylo pečováno, chovají se jako malé dítě,
- ze svých činů obviňují druhé (Ševčík, Špaténková a kol., 2011, s. 71–72).

1. 4 Charakteristika ohrožené osoby

Oběti bývají většinou naivní, důvěřivé a často partnerovo chování omlouvají (Hirigoyen, 2002, s. 160). Domácí násilí se vyskytuje ve všech etnických skupinách. Nezáleží na životním stylu, vyskytuje se, jak u vyšších tříd, tak i u sociálně slabých rodin (Voňková a kol., 2002, s. 5).

1. 4. 1 Ženy jako oběti

Podle Čírtkové se v 95 % stávají oběťmi domácího násilí právě ženy (Čírtková a kol., 2002, s. 6). Nejvíce ohroženou skupinou jsou podle Ševčíka a Špaténkové ženy, které byly v dětství zneužívány a týrány. Další rizikovou skupinou jsou ženy, které se vdaly před nebo krátce po dosažení zletilosti, otěhotněly před svatbou nebo pochází z rozvrácené rodiny.

Vysoké riziko je také u žen žijící s partnerem, který preferuje neobvyklé sexuální praktiky či je závislý na návykových látkách (Ševčík, Špaténková a kol., 2011, s. 22).

1. 4. 2 Muži jako oběti

Násilí na mužích nemusí být typické právě převahou fyzických a psychických sil pachatele nad obětí, jak je tomu většinou u násilí na ženách. Jde spíše o manipulaci nebo moc, kontrolu symbolické povahy (Buriánek a kol., 2014, s. 17). Větší pravděpodobnost domácího násilí na mužích, je u starších, invalidních, depresivních, extrémně pasivních a submisivních mužů. Některé oběti, se obávají toho, že by své manželce ublížily, pokud by se jejím atakům jakkoliv bránily (Ševčík, Špaténková a kol., 2011, s. 22). Důvodem, proč muži často nenahlašují domácí násilí, může být například, že muž může manželčino chování omlouvat, tvrdit, že je to jeho chyba, že je manželka dobrý člověk, pouze její negativní chování ovlivnil alkohol nebo stres v práci. Muži se nepokládají za oběť, nepovažují týrání své manželky jako trestný čin, stydí se anebo mají strach z toho, co by si o tom pomyslela veřejnost (Jackson, 2007, s. 57). Manžel, který odejde od rodiny, musí řešit i jiné nepříjemnosti, než je vyrovnání se s týráním. Musí se také vyrovnat se ztrátou bydlení, ztrátou každodenního kontaktu s dětmi a ztrátou prestiže (Buriánek a kol., 2014, s. 16).

1. 4. 3 Senioři jako oběti

Nejvíce ohroženou skupinou jsou křehcí senioři závislí na pomoci druhých. U násilí na seniorech jde spíše o nerespektování důstojnosti a týrání, zneužívání či zanedbávání svými dětmi, vnoučaty a jinými osobami, které o ně pečují. U týrání seniorů jde zejména o majetkové a finanční vykořisťování, neuspokojování základních biologických a psychických potřeb a zanedbávání (Čírtková, Vitoušová a kol., 2007, s. 61).

1. 4. 4 Osoby se zdravotním postižením jako oběti

Ševčík se Špaténkovou ve své knize zdůrazňují, že nebezpečí domácího násilí u osob se zdravotním postižením jsou především osoby odkázané na trvalou péči rodiny, které zčásti anebo zcela nezvládají ani běžnou sebeobsluhu jako např. oblékání, přijímání potravy apod. Pro členy rodiny je starání se o ně extrémní zátěží, jsou velmi frustrováni a vyčerpáni, což může být spouštěčem domácího násilí (Ševčík, Špaténková a kol., 2011, s. 23). U týraných osob s různým druhem postižení mluvíme spíše o hranici mezi poskytováním podpory těmto

osobám a zneužíváním moci, kterou nad nimi pečovatelé, pracovníci v sociálních službách a rodičové mají (Cimrmanová a kol., 2013, s. 101).

1. 4. 5 Děti jako oběti

Různé výzkumy v České republice (dále jen „ČR“) se shodly na tom, že v 82 % domácnosti, kde je přítomné domácí násilí, žijí i děti (V Anglii je to okolo 65 %). Domácí násilí má na děti vliv ze dvou důvodů, mezi které patří: přímá a nepřímá viktimizace. V případě přímé viktimizace je dítě obětí domácího násilí stejně jako jeho rodič. Jedná se o situaci, kdy např. dítě chce zabránit v týrání rodiče a samo je zraněno. Co se týče nepřímé viktimizace, myslíme tím dítě jako svědka domácího násilí. Jedná se o situaci, kdy zde dítěti není fyzicky či jinak ubližováno, ale dítě pozoruje, jak jeden rodič ubližuje tomu druhému (Čírtková a kol., 2002, s. 6).

1. 4. 6 Homosexuálové jako oběti

V tomto případě nemusí vždy jít o týrání ze strany partnera, ale pachatelé mohou být i rodiče, prarodiče, sourozenci a jiní příbuzní. Domácí násilí homosexuálů může mít různé formy, a právě Ševčík se Špaténkovou a kol. (2011, s. 111) uvádí mnoho příkladů, mezi které patří snaha „napravit“ jejich orientaci či identitu, což může mít formu např. nucení k návštěvě lékaře nebo psychiatra, který by „vyléčil“ jeho sexuální orientaci, donucení k sexuálnímu vztahu s opačným pohlavím apod. Mezi hlavní formy násilí na homosexuálech patří: Psychické (tj. kontrola životního stylu a psychický nátlak, aby žili „normálně“), Verbální (tj. vyhrožování zveřejnění odlišné sexuální orientace nebo prozračením, že je daný jedinec HIV pozitivní), Emocionální násilí (patří sem např. obviňování za homosexualitu, vyhrožování převzetí dětí do péče kvůli jeho orientaci aj.) (Ševčík, Špaténková a kol., 2011, s. 112–113).

Na přednášce o Problematice domácího násilí paní Mgr. Silvie Štěpánová (2017) uvedla přesně tyto oběti a tvrdí, že u homosexuálních párů mívá domácí násilí stejný průběh, ničím se neliší. U homosexuálního zneužití je nutné brát v potaz, že to nemusí být pouze domácí násilí mezi homosexuály, ale např. i zneužívání syna otcem a důvodem nemusí být otcova orientace, nýbrž například pouhá nuda.

1. 5 Důsledky domácího násilí

Hirigoyen popisuje 4 důsledky domácího násilí: šok, dekompenzace, rozchod a vývoj. Šok nastává v případě, jakmile si oběť násilí uvědomí. Šok vychází z nepřipravenosti a momentu překvapení při zjištění faktu, že je člověk někým týrán. Člověk pocítuje úzkost. Nevěří tomu, že je zneužíván a jakou moc partner nad ním má. Dekompenzace nastává po překročení určité míry stresu, kdy adaptační proces nemůže pokračovat. Oběti trpí depresemi, mají psychosomatické potíže. Co se týče vyřešení této situace, tak se ohrožená osoba buď násilnému chování podřídí a bude jeho dominanci akceptovat anebo od násilného partnera odejde. Rozvod je pro oběti velmi bolestivý. Často prožívají pocit provinění, že svého partnera opustily, i přes to, že je týral. Oběti se musí se svými nepříjemnými prožitky vyrovnat a musí se s touto nepříjemnou vzpomínkou naučit žít. Násilí může zanechat pouze neškodné stopy, kdy oběti mohou vést normální plnohodnotný život. Důsledkem může být však i nekontrolovatelná agresivita, závislostní chování, drobné zdravotní problémy (nespavost, žaludeční problémy, ekzémy), záchvaty úzkosti, aj. (Hirigoyen, 2002, s. 175–185). Ohrožené osoby se také cítí ponížene, stydí se a může k nim dojít až k sebevražednému chování. Oběti se také cítí zmateně a jsou traumatizované (Gjuričová a kol., 2000, s. 78).

1. 6 Legislativní ukotvení

V § 199 zákona č. 40/2009, trestního zákoníku, je popsáno týrání osoby žijící ve společném obydlí. Je zde uvedena výše a forma trestu. V případě týrání osoby žijící ve společné domácnosti bude pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři roky. Pokud spáchá čin obzvlášť surovým způsobem, způsobí těžkou újmu na zdraví, páchá čin delší dobu nebo nejméně na dvou osobách, hrozí mu trest odnětí svobody na dva roky až osm let. V případě, že týráním způsobí smrt nebo těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob může mu hrozit trest odnětí svobody na pět let až dvanáct let

Na domácí násilí se také zaměřuje zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tento zákon zavádí tzv. institut vykázání, který dává policii ČR právo, vykázat pachatele sdílejícího byt s ohroženou osobou po dobu deseti dnů. V této době budou oběti pomáhat pracovníci intervenčních center.

Co se týče týraných dětí, tuto skutečnost upravuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, který popisuje zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které je mj. také určené pro děti tělesné nebo duševně týrané a zneužívané. Mluví o tzv. Komisi pro

sociálně-právní ochranu dětí. Mezi její činnosti mj. patří i navrhnutí a posouzení předložených sociálně preventivních programů na ochranu obětí syndromu CAN. Výše a forma trestu pro pachatele násilí na svěřené osobě je uvedena v § 198 zákona č. 40/2009, trestního zákoníku. Násilné osobě hrozí trest odnětí svobody na jeden rok až pět let. Stejně jako u týrání osoby žijící ve společném obydlí v případě, kdy způsobí těžkou újmu na zdraví nebo násilí spáchá na více osobách či zvláště trýznivým způsobem, hrozí pachateli trest odnětí svobody na dva roky až osm let. Jestliže se jedná o případ, kdy ohrožená osoby vlivem týrání zemře, může být pachatel potrestán na pět let až dvanáct let.

2 Domácí násilí v kontextu speciální pedagogiky

Sociální pracovník se může setkat s oběťmi domácího násilí např. v neziskových organizacích. Mezi nejznámější neziskové organizace pomáhající obětem domácího násilí patří: Bílý kruh bezpečí (oběti trestných činů), ROSA (centrum pro týrané a osamělé ženy), Élektra (oběti, které byly v dětství sexuálně týrané) a Acorus (pomoc ženám jako obětem domácího násilí a jejich dětem). Důležitou roli hrají i jiné sociální služby, které sice nejsou přímo určené pro osoby ohrožené domácím násilím, ale jejich služby mohou oběti také využít. Patří sem např. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež či azylové domy (Cimrmanová a kol., 2013, s. 97). Sociální pracovník má dále možnost pracovat na pobočkách OSPODU (tj. Orgán sociálně právní ochrany dětí), kde může přijít také do styku s týranými, zneužívanými a zanedbávanými dětmi a domácím násilím (OSPOD, 2018). Další odborníci, kteří přichází s oběťmi do kontaktu, mohou být psychologové či manželští a rodinní poradci (Bílý kruh bezpečí, 6. 7. 2011c).

2. 1 Komunikace s ohroženou osobou

Při prvním kontaktu s obětí by měl pracovník oběť ujistit o diskrétnosti a aktivně naslouchat. Měl by vytvořit atmosféru, díky které nebude mít osoba problém svěřit se a bude mít zájem být informována o možnostech pomoci. Měla by mezi nimi panovat důvěra, jak na straně oběti, aby se mu mohla svěřit, tak i na straně pracovníka, aby pochopil, v jak složité situaci se nachází. Pracovník by neměl klienta odsuzovat. Neměl by ho nutit do věcí, které mu jsou nepříjemné. Měl by plně akceptovat jeho emoční projevy. Měl by klást jasné, přesné a otevřené otázky. Pracovník vždy podává oběti pravdivé informace. Pokud oběť stále pobývá s agresorem, neměl by na ní tlačit, aby odešla. Lepším řešením je pomoci s vytvořením bezpečnostního plánu, který např. pomůže ohrožené osobě jak rozpoznat ohrožení, jak ochránit své děti, najít únikovou cestu, mít vždy pro jistotu sbalené základní věci apod. (Cimrmanová a kol., 2013, s. 114).

Existuje 5 fází rozhovoru v krizových situacích: navázání kontaktu (nutné, aby pracovník vzbudil v oběti důvěru, aby se nám mohla svěřit), mapování (pracovník zjistí, co nejvíce informací o klientově problému), tvorba zakázky, hledání řešení a zakončení (pracovník by měl zopakovat všechna řešení, na kterých se společně shodli) (Cimrmanová a kol., 2013, s. 149).

Existují určité diagnostické metody napomáhající k odhalení míry rizika situace, ve které se oběť ocitla. Jednou takovou metodou je SARA DN. Tato metoda se skládá z 15 otázek, které se zaměřují na tři oblasti: pachatelovo chování v soukromí, na veřejnosti a zranitelnost oběti. O zvýšené riziko se jedná například v případě, že pachatel požívá alkohol a jiné drogy, je držitelem zbraně anebo trpí chronickou žárlivostí (Čírtková, Vitoušová a kol., 2007, s. 111).

2. 2 Škola a domácí násilí

Podle Vaníčkové by měl být pedagog jako první, kdo rozpozná, že je jeho žák doma týrán (Vaníčková a kol., 1995, s. 75). Jakmile pedagog zjistí, že je některý z jeho žáků doma týrán, zneužíván či svědkem domácího násilí, je na základě oznamovací povinnosti nucen vše nahlásit a promluvit si s žákem o následujících krocích při řešení této situace. Dítě se může s pomocí také obrátit na výchovného poradce, školního psychologa, školního speciálního pedagoga nebo školního metodika prevence. Dítě o pomoc ve škole může požádat i bez vědomí a souhlasu jeho zákonných zástupců. V případě, kdy se učitel setká s žákem v akutním krizovém stavu, je nutné, aby učitel nejdříve zklidnil žákův psychický stav, snížil jeho úzkost a zajistil mu bezpečí. Po stabilizaci psychického stavu by měl učitel ujistit žáka, že se o jeho problém zajímá a vyslechnout ho. Pokud žákův stav nestabilizuje, může se obrátit na pomoc dětské krizové linky (Cimrmannová a kol., 2013, s. 171).

2. 2. 1 Školská poradenská pracoviště

Poradenství na školách, které zahrnuje zejména činnosti terapeutické, diagnostické, informační a preventivní je poskytováno žákům ve věku od 3 do 19 let (ukončení středního stupně vzdělávání), jejich rodičům a pedagogickým pracovníkům (Novosad, 2009, s. 195). Poradenstvím na školách se zabývají školní psychologové, školní speciální pedagogové a výchovní poradci a školní metodikové prevence. Školní psychologové a školní speciální pedagogové zajišťují snižování rizika vzniku problémů u žáků týkající se výuky a výchovy, podílí se na prevenci školní neúspěšnosti a problémovém chování, vytvářejí podmínky pro lepší spolupráci s rodiči, která se týká především školně-sociálních problémů. Výchovní poradci se zaměřují na rodinné, kázeňské a zdravotní problémy žáků, pomáhají žákům při potížích s učivem, rodinných, citových a jiných vztahových problémech. Mezi další důležité činnosti výchovných poradců spadá i šíření primární prevence, kterou nejčastěji realizují se

školním metodikem prevence formou přednášek na vybrané téma např. šikana, návykové látky nebo právě domácí násilí (Novosad, 2009, s. 209–210).

2. 2. 2 Školská poradenská zařízení

Toto poradenství poskytují pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra a střediska výchovné péče. Mezi jejich základní činnosti patří poskytnutí odborné pomoci při řešení otázek rozvoje osobnosti dětí, kariérní poradenství, informační a depistážní činnost, spolupodílení se na prevenci vzniku sociálně patologických jevů a podpora při vzdělávacích a jiných obtížích žáků (Novosad, 2009, s. 195). Dalšími poradenskými institucemi mimo školství jsou střediska sociální prevence, poradny pro rodinu, krizová centra, linky důvěry, lékaři aj. odborníci (Novosad, 2009, s. 197).

2. 3 Sociální služby a domácí násilí

Všechny sociální služby jsou ukotvené v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Nejpočetnější skupinou sociálních služeb, které nabízí pomoc obětem domácího násilí, je odborné sociální poradenství. Dále se s oběťmi domácího násilí můžeme setkat v azylových domech, Krizové pomoci, Intervenčních centrech, sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi, ale existují i noclehárny, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, terénní programy či sociální rehabilitace, která je podle registru poskytovatelů sociálních služeb mj. určená i obětem domácího násilí (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007). Více informací naleznete v tabulce č. 1.

Druh sociální služby	Počet v ČR určeným obětem domácího násilí	Příklad poskytovatele těchto sociálních služeb
Odborné sociální poradenství	116	ROSA z.s., Acorus z.ú.
Azylové domy	78	Acorus z.ú., Diakonie ČCE
Intervenční centra	18	LUMA MB z.s., Pomoc v nouzi o.p.s.
Krizová pomoc	17	Acorus z.ú., Diakonie ČCE
Telefonická krizová pomoc	16	Povídej z.s., LUMA MB z.s.

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	16	Cestou necestou z.ú., Diakonie ČCE
Terénní programy	9	Diakonie ČCE, Člověk v tísni o.p.s.
Sociální rehabilitace	4	AGAPO o.p.s., Dům tří přání z.ú.
Noclehárny	3	NADĚJE
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	2	DDM Praha 3 – Ulita, Diakonie ČCE
Domy na půl cesty	1	Heřmánek z.s.

Tabulka č. 1 - Sociální služby určené obětem domácího násilí v ČR

2. 3. 1 Odborné sociální poradenství

Odborné sociální poradenství je podle § 37 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, realizováno v poradnách: občanských, manželských, rodinných, pro seniory, pro osoby se zdravotním postižením, pro oběti trestných činů a domácího násilí aj. Služba zprostředkovává 3 základní činnosti, a to činnosti sociálně terapeutické, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů a zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.

Odborné sociální poradenství pro oběti domácího násilí v Olomouckém kraji poskytují pouze 2 organizace: Bílý kruh bezpečí Olomouc a KAPPA-HELP, z. S. Přerov (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007).

2. 3. 2 Azylové domy

Azylové domy podle §57 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách poskytují pobytovou službu osobám, jež se ocitly v nepříznivé sociální situaci doprovázenou se ztrátou bydlení. Zprostředkovává základní činnosti, mezi které patří poskytnutí stravy, ubytování a pomoc při uplatňování práv. Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, poté upravuje maximální výši úhrady za využívání této služby, která činí 170 Kč denně za celodenní stravu tj. 3 hlavní jídla a 130 Kč za ubytování. V případě, že se jedná o osobu s dětmi, platí dospělá osoba 100 Kč a nezletilá osoba 70 Kč.

V Olomouckém kraji existují celkem tři azylové domy, nabízející pomoc osobám ohroženým domácím násilím, mezi které patří: Azylový dům pro matky s dětmi v tísní Kojetín (Poskytovatel: Charita Kojetín), Dům pro osamělé rodiče s dětmi v tísní Šumperk (Poskytovatel: PONTIS Šumperk o.p.s.) a Domov pro ženy a matky s dětmi Olomouc Holečkova a Olomouc Sokolská (Poskytovatel: Statutární město Olomouc) (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007).

2. 3. 3 Telefonická krizová pomoc

Telefonická krizová pomoc je podle §55 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách terénní služba. Nabízí své činnosti osobám, které se nacházejí v krizové situaci ohrožující zdraví, život a tuto situaci nedokážou sami vyřešit.

Pro oběti domácího násilí není v Olomouckém kraji registrovaná žádná telefonická krizová pomoc, nicméně se mohou obrátit na Bílý kruh bezpečí, který má mj. také Linku pomoci se střediskem v Praze (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007).

2. 3. 4 Domy na půl cesty

Domy na půl cesty podle §23 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, poskytují ubytování (připomínající bydlení v domácnosti) nejvýše po dobu jednoho roku. Zprostředkovávají kontakt se společenským okolím, uskutečňují sociálně terapeutické činnosti vedoucí k rozvoji osobních a sociálních schopností a dovedností podporující sociální začleňování a pomáhají při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Maximální výše úhrady této služby činí 130 Kč/ den.

Podle elektronické formy Registru poskytovatelů sociálních služeb, je v ČR zaregistrovaný pouze jediný dům na půl cesty určený osobám ohroženým domácím násilím, a to Dům na půl cesty Heřmánek Karviná. Tato služba poskytuje svým klientům i možnost využití startovacích bytů, které má v Karviné a Havířově. Je určena osobám od 18–26 let, a pokud zde pobývá s dítětem, dítě musí být mladší 5 let (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007).

2. 3. 5 Krizová pomoc

Krizová pomoc podle §60 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, může být, jak terénní, tak i ambulantní nebo pobytová. Je poskytována osobám, které se ocitly v situaci ohrožující zdraví či dokonce život. Poskytuje svým uživatelům ubytování, stravu, pomoc při uplatňování práv a sociálně terapeutické činnosti.

Krizovou pomoc poskytují v Olomouckém kraji celkem dvě instituce, a to Charita Olomouc a PONTIS Šumperk, o. p. s., který vlastní krizový byt pro ženy (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007).

2. 3. 6 Intervenční centra

Podle §60a zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, poskytují pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Pomoc je ohrožené osobě nabídnuta nejpozději do 48 hodin, jakmile intervenční centrum obdrží kopii úředního záznamu o vykázání. Poskytuje sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služby jsou buď ambulantní, terénní nebo pobytové. V případě pobytové služby základní činnosti zahrnuje i poskytnutí ubytování a stravy. Centra spolupracují mj. s Policií ČR, Orgánem sociálně právní ochrany dětí a jinými sociálními službami. Tato služba je podle §25a vyhlášky č. 505/2006 Sb. §25a, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách bezplatná.

V Olomouckém kraji založilo Středisko sociální prevence v každém okresním městě intervenční centrum s názvem Poradna pro rodinu (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007).

2. 3. 7 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Tato ambulantní, popř. terénní služba, je určená dětem a mládeži ohroženými společensky nežádoucími jevy od 6 do 26 let. Cílem je snížit jejich sociální a zdravotní rizika a zlepšit tak kvalitu jejich života (Zákon č. 108/2006 Sb. §62, o sociálních službách).

V ČR jsou pouze dvě nízkoprahová zařízení pro děti a mládež určené osobám ohroženým domácím násilím. Diakonie ČCE založila v západních Čechách celkem čtyři kluby pro děti a mládež nejen pro oběti domácího násilí, ale i pro oběti trestné činnosti, etnické menšiny a děti a mládež ohrožené společensky nežádoucími jevy. Druhým registrovaným nízkoprahovým zařízením pro oběti domácího násilí je Klub Beztíže, jehož poskytovatelem je Dům dětí a mládeže Praha 3- Ulita (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007).

2. 3. 8 Noclehárny

Noclehárny jsou podle §63 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ambulantní služby, které poskytují možnost přenocování a zajištění podmínek pro základní hygienu.

V České republice existují celkem tři noclehárny pro oběti domácího násilí, a to Dům Naděje Klášterec nad Ohří, Středisko Naděje Mladá Boleslav a Dům Naděje Jablonec nad Nisou (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007).

2. 3. 9 Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Tato sociální služba podle §65 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách obsahuje výchovně vzdělávací a aktivizační činnosti, sociálně terapeutické činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů.

Ester z.s. poskytuje v Olomouckém kraji sociálně aktivizační služby i pro oběti domácího násilí, a to v Javorníku u Jeseníku (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007).

2. 3. 10 Terénní programy

Podle §69 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách to je terénní služba, která poskytuje pomoc osobám vedoucí rizikový způsob života (zejména osobám závislým na návykových látkách) a osobám sociálně ohroženým.

Podle registru poskytovatelů sociálních služeb existuje v ČR celkem osm terénních programů zřízených mj. i pro osoby ohrožené domácím násilím. Patří sem: Člověk v tísni o. p. s., Terén pro ohrožené osoby (Poskytovatel: Diakonie ČCE - středisko Západní Čechy), SPONA - Společná cesta (Poskytovatel: Diecézní charita Brno), Streetwork Beztíže (Poskytovatel: DDM Praha 3 – Ulita), Terénní programy Chanov (Poskytovatel: Dům romské kultury o. p. s.), Terénní program LUMA (Poskytovatel: LUMA MB, z. s.), Terénní program (Poskytovatel METHA, z. ú.), Terénní programy Most (Oblastní charita Most) a Terénní program Karlovarsko (Světlo Kadaň, z. s.) (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007).

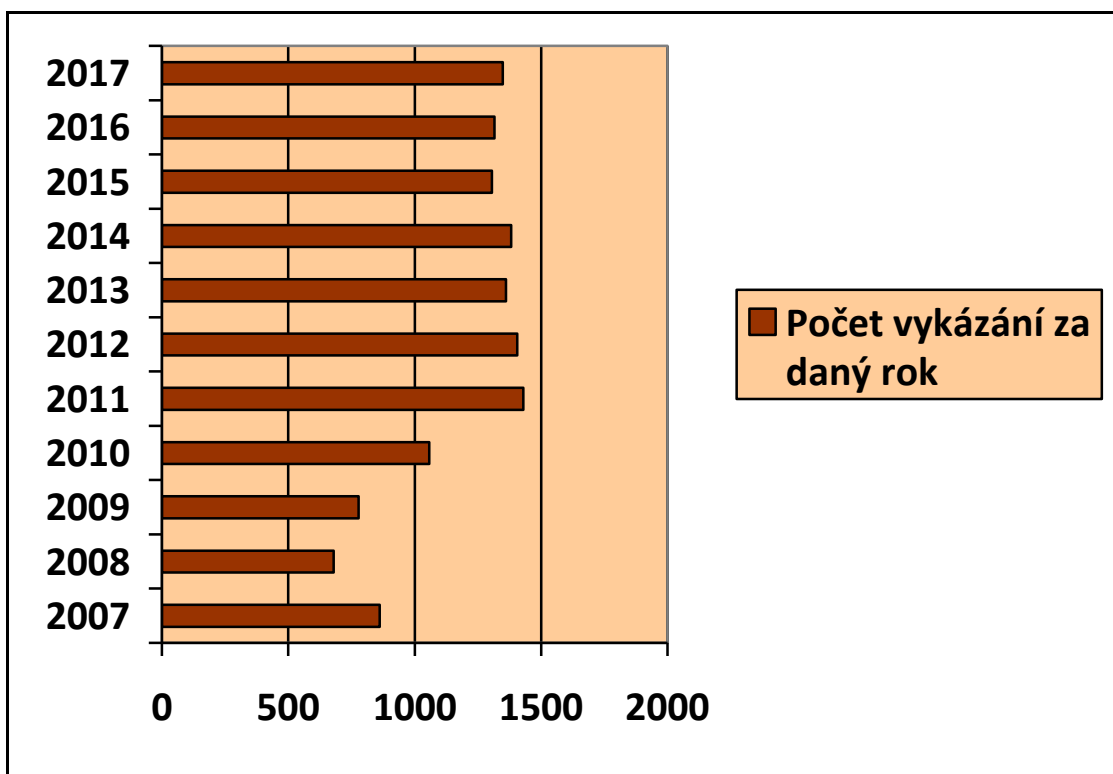
2. 3. 11 Sociální rehabilitace

Podle §70 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách je sociální rehabilitace soubor specifických činností, které směřují k samostatnosti, soběstačnosti a nezávislosti jedince. Rozvíjí specifické schopnosti, dovednosti a návyky nezbytné pro samostatný život.

V ČR existují celkem čtyři sociální rehabilitace určené také obětem domácího násilí, a to: AGAPO, o. p. s., SOS Domažlice (Poskytovatel: Diecézní charita Plzeň), Dům Přemysla Pittra pro děti (Poskytovatel: Dům tří přání, z.ú.) a Dům sv. Eufrasie (Poskytovatel: Služby Dobrého Pastýře) (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007).

3 Deskripce výskytu na území České republiky

V roce 2017 bylo v ČR vykázáno celkem 1348 osob. Co se týče minulého roku, počet vykázání dosáhl počtu 1316 osob. Za období 1. 1. 2007 – 31. 12. 2017 bylo vykázáno celkem 12 925 osob. Při porovnání s předešlými lety můžeme říci, že výskyt domácího násilí v jednotlivých letech kolísá. V roce 2011 dosáhl nejvyššího počtu, a to 1430. Od té doby se opět počet mírně snižoval až do roku 2016, kdy opět zaznamenal drobný růst. V letech 2007 až 2017 bylo zaznamenáno nejmenší počet vykázání za rok 2008, kdy dosáhl počtu pouze 679 vykázanych osob (Prevence domácího násilí, 12. 1. 2018). Grafické vyjádření graf č. 1. Informace o počtech vykázanych osob za období leden 2007 až 2017 naleznete také v příloze č. 1.

Graf č. 1- Počet vykázání v ČR za období 2007 - 2017

Co se týče počtů vykázání za rok 2017 v jednotlivých krajích, vykázání bylo nejvíce uskutečněno v Ústeckém kraji, a to celkem 204 vykázanych osob. Druhé místo zaujalo hlavní město Praha s počtem 200 vykázání a třetí místo Moravskoslezský kraj s celkem 115 vykázání. Nejméně vykázanych osob bylo v kraji Plzeňském (31) a kraji Vysočina (47).

V Olomouckém kraji bylo v též roce vykázáno celkem 93 osob (Prevence domácího násilí, 12. 1. 2018). Pro větší přehlednost uvádíme tabulku č. 2.

Kraj	Počet vykázání
1. Plzeňský	31
2. Vysočina	47
3. Jihočeský	57
4. Zlínský	57
5. Pardubický	60
6. Liberecký	80
7. Karlovarský	82
8. Olomoucký	93
9. Středočeský	103
10. Jihomoravský	106
11. Královéhradecký	113
12. Moravskoslezský	115
13. Hlavní město Praha	200
14. Ústecký	204

Tabulka č. 2 - Počet vykázání v jednotlivých krajích za rok 2017

V roce 2016 navštívilo poradny Bílého kruhu bezpečí celkem 2301 osob, z toho 1897 žen, 361 mužů a 43 párů. Bez doprovodu poradny BKB navštívilo celkem 1833 osob a 468 přišlo s jinou osobou. Za první pololetí roku 2017 se obrátilo na poradny BKB celkem 990 žen, 202 mužů a 19 párů tj. 1211 osob. Celkem 960 osob přišlo samo a 251 s doprovodem. Z celkového počtu klientů, kteří navštívili v prvním půlroce 2017 poradny BKB, bylo 792 obětí, 216 příbuzných či známých, 7 pachatelů a 36 ostatních osob. Na poradnu BKB se obrátil s pomocí pouze 1 svědek. Zbylých 159 přišlo kvůli jinému důvodu, než je domácí násilí. Více informací naleznete v příloze č. 2 (Bílý kruh bezpečí, 2009).

3. 1 Deskripce výskytu v Olomouckém kraji

V letech 2007 až 2011 můžeme zaznamenat nárůst počtu vykázaní v Olomouckém kraji. Od roku 2011 počet kolísá okolo 100 vykázaných osob. Za období leden až září 2017 bylo vykázáno celkem 69 osob v Olomouckém kraji. Za minulý rok to bylo 95 osob a v roce 2007 celkem 44 osob, což je velký rozdíl oproti počtu vykázaní v Moravskoslezském kraji za rok 2007, který dosáhl počtu 213 osob (Prevence domácího násilí, 12. 1. 2018). Za období 1. 1. 2017 až 31. 12. 2017 bylo v Olomouckém kraji vykázáno celkem 93 osob. Pro porovnání s jinými kraji např. tento rok v hlavním městě Praha bylo vykázáno 200 osob, což je o 107 více než v Olomouckém kraji. Na rozdíl od Plzeňského kraje, ve kterém bylo letos vykázáno pouze 31 osob.

Měsíc Kraj	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Olomoucký	9	5	11	7	8	10	11	6	2	4	8	12

Tabulka č. 3 - Počet vykázaní v Olomouckém kraji za rok 2017

4 Možnosti pomoci v Olomouckém kraji

Podle registru poskytovatelů sociálních služeb (2007) existuje v České republice celkem 280 sociálních služeb pomáhajících obětem domácího násilí. V Olomouckém kraji se na oběti domácího násilí zaměřuje celkem 9 sociálních služeb. V okrese Olomouc jsou zřízeny celkem 4 služby pro oběti domácího násilí:

- Poradna Bílého kruhu bezpečí, z.s., Olomouc (Bílý kruh bezpečí, z. s.),
- Krizové centrum (Charita Olomouc),
- Domov pro ženy a matky s dětmi (Statutární město Olomouc),
- Poradna pro rodinu Olomouc (Středisko sociální prevence Olomouc, příspěvková organizace).

Okres Šumperk poskytuje celkem 3 služby pro oběti domácího násilí, a to:

- Dům pro osamělé rodiče s dětmi v tísní (PONTIS Šumperk, o. p. s.),
- Krizový byt pro ženy (PONTIS Šumperk, o. p. s.)
- Poradna pro rodinu Šumperk (Středisko sociální prevence Olomouc, příspěvková organizace).

V okrese Jeseník pomáhají obětem domácího násilí 2 služby, mezi které patří:

- Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (Ester, z. s.),
- Poradna pro rodinu Jeseník (Středisko sociální prevence Olomouc, příspěvková organizace).

V okrese Přerov jsou poskytovány celkem 3 služby pro oběti domácího násilí.

Patří sem:

- Azylový dům pro matky s dětmi v tísní (Charita Kojetín),
- Centrum pomoci a bezpečí (KAPPA-HELP, z. s.),
- Poradna pro rodinu Přerov (Středisko sociální prevence Olomouc, příspěvková organizace).

V okrese Prostějov je pouze jedna sociální služba pro oběti domácího násilí, a to:

- Poradna pro rodinu Prostějov (Středisko sociální prevence Olomouc, příspěvková organizace).

Všechny tyto služby spadají pod Ministerstvo práce a sociálních věcí (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2007). Pro lepší přehlednost uvádíme tabulku č. 4 s počty poskytovatelů jednotlivých sociálních služeb pro oběti domácího násilí v jednotlivých okresech Olomouckého kraje.

Okres	Olomouc (počet - poskytovatel)	Šumperk (počet - poskytovatel)	Jeseník (počet - poskytovatel)	Přerov (počet - poskytovatel)	Prostějov (počet - poskytovatel)
Sociální služba					
Odborné sociální poradenství	1 - Bílý kruh bezpečí, z. s.	0	0	1 - KAPPA- HELP, z. s.	0
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	0	0	1 - ESTER, z. s.	0	0
Azylové domy	1 - Statutární město Olomouc	1 - PONTIS Šumperk, o. p. s.	0	1 - Charita Kojetín	0
Krizová pomoc	1 - Charita Olomouc	1 - PONTIS Šumperk, o. p. s.	0	0	0
Intervenční centra	1 - Středisko sociální prevence	1 - Středisko sociální prevence	1 - Středisko sociální prevence	1 - Středisko sociální prevence	1 - Středisko sociální prevence

Tabulka č. 4 - Sociální služby pro oběti domácího násilí v jednotlivých okresech

Daligand odkazuje na organizace pomáhajícím obětem domácího násilí. Zmiňuje zde Acorus, Poradnu Na počátku, DONA linku, Bílý kruh bezpečí, RIAPS a Rosa (Daligand, 2014, s. 137–138).

Pro bližší vymezení jsme si vybrali následující tři instituce/orgány, na které se v případě pomoci obrátit, a to Bílý kruh bezpečí, Policii ČR a Středisko sociální prevence.

4. 1 Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí, o. s. vznikl dne 4. září 1991. Postupně se začal rozšiřovat a zakládal Poradny bílého kruhu bezpečí v nejrůznějších městech České republiky, jako jsou Praha, Olomouc, Brno, Ostrava, Plzeň, Pardubice, Liberec, České Budějovice a Jihlava. V Olomouci vznikla pobočka Bílého kruhu bezpečí dne 1. ledna 1994. Bílý kruh bezpečí postupně zakládal

nejen Poradny pro oběti kriminality, ale také DONA linku, Intervenční centrum a bezplatnou nonstop Linku 116 006 (Bílý kruh bezpečí, 6. 7. 2011b).

Bílý kruh bezpečí poskytuje bezplatnou pomoc, psychologické a sociální poradenství obětem trestných činů. Řídí se 4 principy, mezi které patří: diskrétnost, bezplatnost, nestrannost a nezávislost.

- Bezplatnost, tj. klienti za jejich služby neplatí.
- Diskrétnost tzn., klient může být anonymní. Informace o něm jsou důvěrné. Žádný z pracovníků nevynáší mimo zařízení informace bez klientova souhlasu.
- Nezávislost, kdy tato organizace není závislá na státní správě a není nijak nábožensky, politicky či ekonomicky ovlivňována.
- Nestrannost, tj. poradna poskytuje pomoc všem obětem trestných činů bez ohledu na věk, rasu, náboženské vyznání či invaliditu (Bílý kruh bezpečí, 6. 7. 2011a).

4. 2 Policie České republiky

Při vykázání násilné osoby je nutné řídit se zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Tento zákon popisuje, že Policie ČR má právo vykázat násilnou osobu z bytu sdíleného s obětí po dobu 10 dnů od jeho provedení, a to v případě, kdy na základě předešlého útoku lze předpokládat, že se napadení bude i nadále opakovat. Policie oznámí vykázání násilné i ohrožené osobě ústně a vyhotoví tzv. potvrzení o vykázání. To předá osobně anebo si ho vyzvednou u příslušného útvaru policie. V případě nesouhlasu může násilná osoba vznést námitky, které policista vypíše do potvrzení o vykázání. Námitky policista neprodleně odevzdává krajskému ředitelství v městě, kde byla osoba vykázána. Vykázaná osoba je povinna opustit vykázaný prostor, nestýkat se s ohroženou osobou a vydat policistovi všechny její klíče od vykázaného místa. Vykázaná osoba má právo vzít si své osobní věci, cennosti a doklady, vyzvednout si kopii spisu o vykázání na útvaru policie. Také má právo vrátit se jedenkrát do bytu pro osobní věci a věci nezbytné k výkonu povolání za doprovodu policie a v případě oznámení ohrožené osobě o této návštěvě.

4. 3 Středisko sociální prevence

Středisko sociální prevence nabízí celkem 3 sociální služby: Intervenční centrum, odborné sociální poradenství v poradnách pro rodinu a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Součástí střediska je mimo jiné i zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (Středisko sociální prevence, 21. 10. 2007).

Intervenční centrum pomáhá obětem domácího násilí vypracovat bezpečnostní plán, návrh na vydání předběžného opatření na ochranu před domácím násilím a zprostředkovat další služby jako je azylové ubytování, lékaře, právníka, psychiatra, apod. Dále poskytuje emocionální, psychologickou podporu a poradenství (Středisko sociální prevence, 9. 1. 2013a). Mezi důležité podmínky, jak vypracovat bezpečnostní plán patří např. zapamatovat si důležitá telefonní čísla, promyslet únikovou cestu, kam po odchodu jít a jak se tam dostat, sbalit si pohotovostní tašku apod. (Čírtková, Vitoušová a kol., 2007, s. 112).

Poradny pro rodinu poskytují pomoc, poradenství a podporu při řešení partnerských nebo rodinných problémech, rozvodu, výskytu domácího násilí, náhradní rodinné péče a osobních problémech, které mají negativní dopad na vztah, rodinu i sociální začlenění (Středisko sociální prevence, 7. 1. 2013).

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi - na tuto službu se mohou lidé obrátit tehdy, pokud mají v rodině dlouhodobé problémy způsobené špatnou sociální situací nebo mají pocit, že svému dítěti nerozumí. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi nabízí práci s celou rodinou, nácvik a upevňování rodičovských kompetencí a sociálních dovedností (Středisko sociální prevence, 9. 1. 2013b).

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Pohled pedagogů na domácí násilí v Olomouckém kraji

Škola hraje v životě jedince důležitou roli, a proto jsme se v praktické části zaměřili na informovanost pedagogů o problematice domácího násilí na základních a středních školách v Olomouckém kraji. Předmětem praktické části je komparace a zjištění, zda mají pedagogové dostatečné znalosti o dané problematice, jaké jsou jejich postoje k tomuto tématu a zda jsou obeznámeni na koho se obrátit v případě pomoci. Zajímá nás také, jak by se pedagogové zachovali, kdyby za nimi přišlo dítě, které se ocitlo v této nebo podobné situaci. Dále jsme dotazník zaměřili na to, jaký mají pedagogové o této problematice přehled a jestli už se někdy s žákem, v jehož rodině se domácí násilí vyskytuje, setkali.

5.1 Cíle výzkumného šetření

Pro každé dítě je právě škola základním zdrojem informací. Můžeme jí také považovat za významného zprostředkovatele primární prevence. Proto je dle našeho názoru nesmírně důležité, aby právě pedagogové informovali své žáky o problematice domácího násilí a vysvětlili jim, na koho se v případě této situace mohou obrátit. Hlavním cílem a úkolem výzkumné části je tedy zjistit, zda školy v Olomouckém kraji řádně informují své žáky o dané problematice, a tudíž jaký přehled o ní mají jednotliví pedagogové.

5.2 Charakteristika vybraného vzorku výzkumného šetření

Pro zjištění našeho záměrného cíle, kterým je otázka, zda jsou žáci dostatečně informováni o problematice domácího násilí, jsme si vybrali pedagogy základních a středních škol. Cílovou skupinou jsou tedy pedagogové základních a středních škol v Olomouckém kraji různého zaměření.

Dotazníky vyplnilo celkem 95 respondentů ze 14 škol v Olomouckém kraji. Díky mnohým kontaktům ve školství bylo téměř bezproblémové pedagogy oslovit. Většina škol byla tedy vybrána na základě kontaktu s pedagogy, nicméně tři školy jsme zvolili náhodně. Městské školy jsme v této bakalářské práci pojmenovali podle písmen v abecedě A–J a školy na vesnicích podle čísel 1–4. Základní školy jsme zde vyznačili pod zkratkou ZŠ a střední školy pod zkratkou SŠ. Oslovili jsme celkem 54 třídních učitelů a 41 respondentů bylo bez třídy. Z celkového počtu respondentů 42 pedagogů učilo humanitní obory, 32 přírodní vědy

a 21 mělo zaměření na 1. stupeň. Celkem 10 škol se nachází ve městech a 4 na vesnicích. Obrátili jsme se na 10 základních škol a 4 střední školy. Zaměřili jsme se na okres Olomouc a Šumperk.

Během sběru dat nedošlo k žádnému problému. Pro větší přehlednost uvádíme tabulku č. 5 se školami a jednotlivými počty respondentů.

Název školy	Počet respondentů	Název školy	Počet respondentů
ZŠ 1	3	ZŠ D	6
ZŠ 2	4	ZŠ E	1
ZŠ 3	14	ZŠ F	9
ZŠ 4	1	SŠ G	18
ZŠ A	7	SŠ H	7
ZŠ B	5	SŠ I	10
ZŠ C	1	SŠ J	9

Tabulka č. 5 - Počet respondentů na jednotlivých školách

5.3 Metoda sběru dat a konstrukce dotazníku

Otázky v dotazníku byly voleny tak, aby bylo možné jejich prostřednictvím, následně dotazníky zpracovat a výsledky porovnat se stanovenými hypotézami a poznatky z literatury.

Dotazník (viz příloha č. 3) se skládá ze dvou částí. V první části A se zaměřujeme na charakteristiku respondenta. Tato část obsahuje 3 otázky: Na jaké škole respondent učí, zda je třídní učitel a jaké předměty vyučuje. Druhá část zkoumá, jaké informace mají pedagogové o dané problematice, zda se někdy s žákem s takovým či obdobným problémem setkali, jak by se v případě výskytu této situace zachovali a jestli mají s domácím násilím osobní zkušenosti.

Kvůli co nejpřesnějšímu zpracování výsledků byly respondentům v dotazníku podávány uzavřené otázky.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 95 pedagogů základních a středních škol v Olomouckém kraji. Dotazníky byly všem učitelům podávány osobně. Dříve než respondenti přistoupili k zaznamenávání v dotazníku, předložili jsme jim přesné instrukce, jak mají dotazník správně vyplnit. Po vyplnění byly dotazníky sesbírány a bylo jim navrženo, že v případě zájmu mohou být obeznámeni s výsledky šetření.

Po sběru dat následovalo zpracování a analýza dotazníku. Ke zpracování statistických údajů jsme využili aplikací Microsoft Word a Microsoft Excel. Programy byly využity pro zaznamenání informací a analýzy dat formou tabulek a výsečových grafů. K výsledkům uvedených v grafech jsme se dostali pomocí vypočítání absolutní, relativní a kumulativní četnosti.

Časový harmonogram:

duben 2017 - sestavení dotazníků, formulace otázek

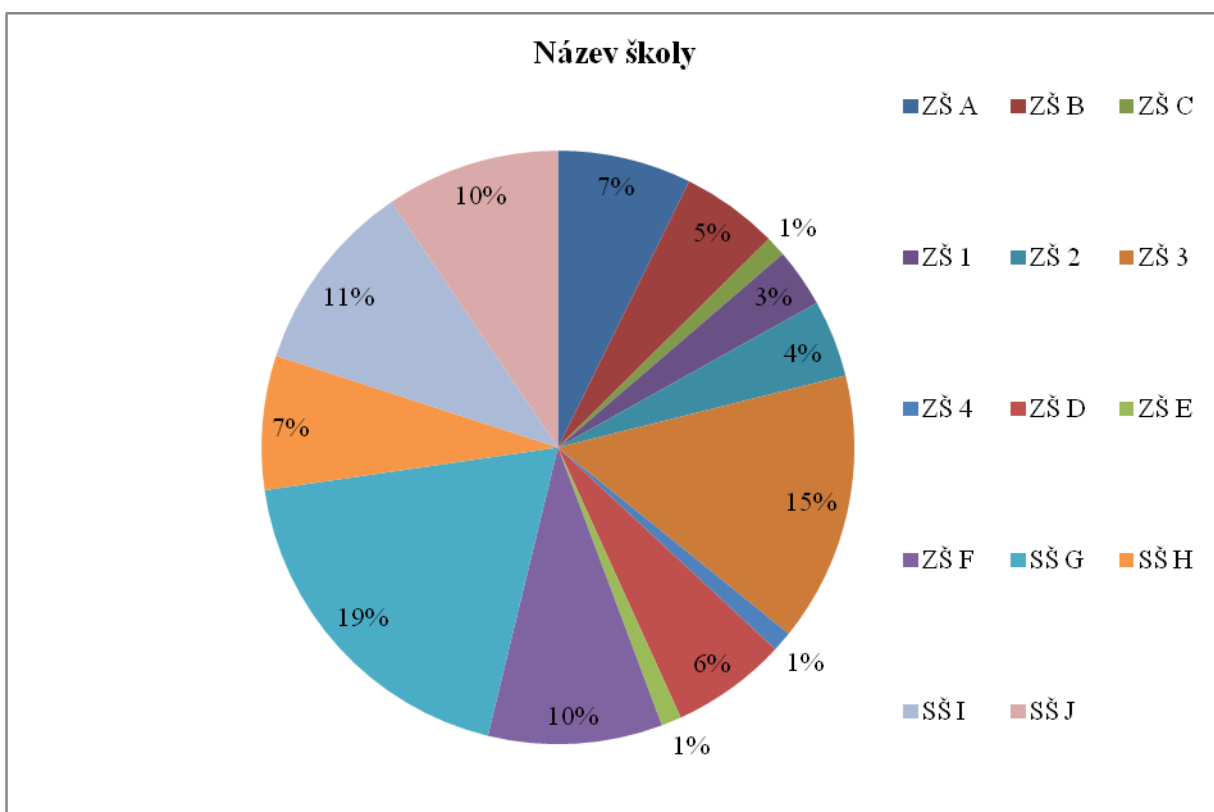
květen – červen 2017 - sběr dotazníků

červenec – srpen 2017 - analýza a vyhodnocování dotazníků

září – říjen 2017 - zpracování výsledků, kompletace praktické části bakalářské práce

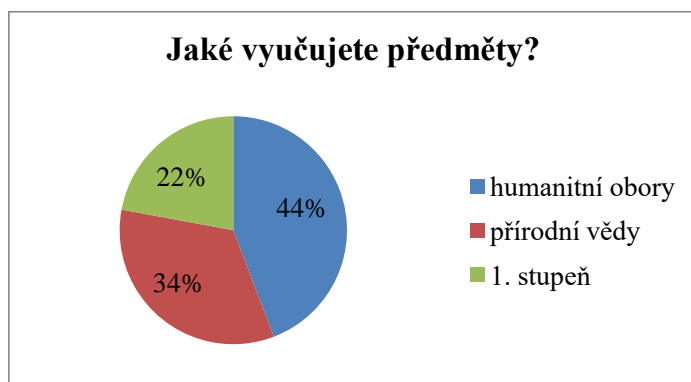
5.4 Zpracování, analýza a interpretace výsledků výzkumného šetření

Dříve než respondenti přistoupili k jednotlivým otázkám uvedených v dotazníku, byli povinni vyplnit 3 základní údaje pro lepší a podrobnější zpracování. Pro větší přehlednost jsou údaje uvedeny v následujících 3 grafech.

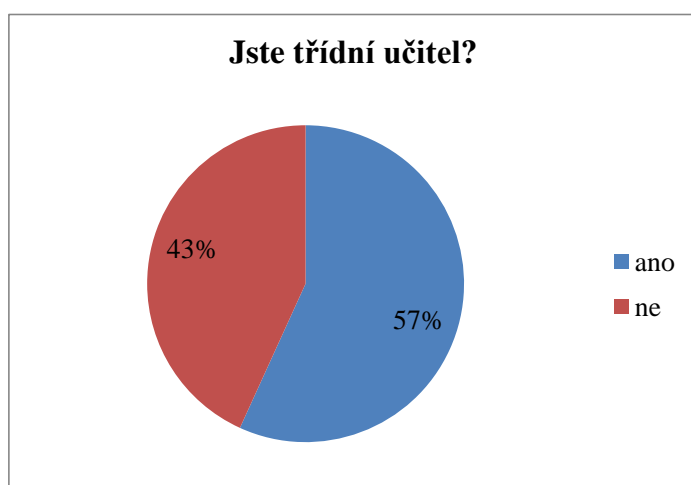
Graf č. 2 - Počet respondentů z jednotlivých škol

Celkem se výzkumného šetření zúčastnilo 95 respondentů ze 14 základních a středních škol v Olomouckém kraji. Z toho 4 školy jsou umístěny na vesnicích a 10 škol ve městech.

Graf č. 3 - Vyučující předměty

Výzkumného šetření se zúčastnilo 42 pedagogů (44 %) vyučujících humanitní předměty, 32 pedagogů (34 %) prezentuje přírodní vědy a 21 (22 %) pedagogů je zaměřeno na 1. stupeň.

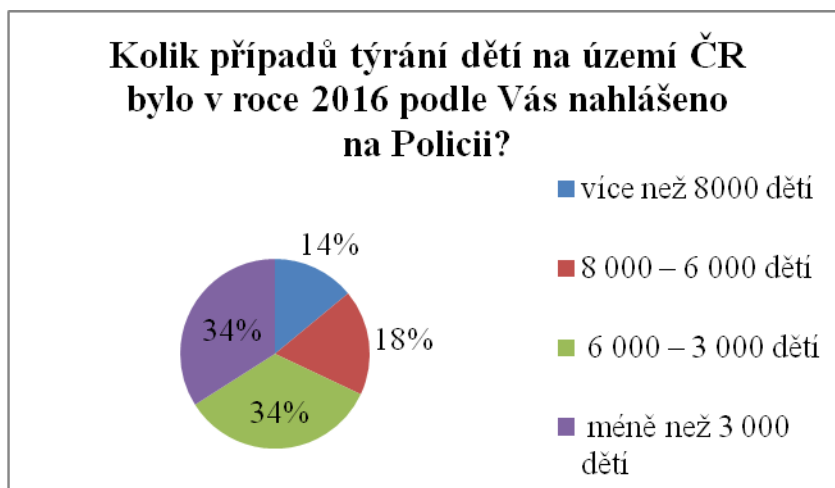
Graf č. 4 - Třídní učitelé

Z 95 respondentů dotazníky vyplnilo 54 třídních učitelů (57 %) a 41 učitelů, kterým třída nebyla přidělena (43 %).

Nyní přistupujeme k jednotlivým otázkám uvedených v dotazníku.

Otázka č. 1

Na otázku č. 1, „Kolik případů týrání dětí na území ČR bylo v roce 2016 podle Vás nahlášeno na Policii?“ odpovědělo z celkového počtu respondentů 92 pedagogů. Z celkového počtu 92 respondentů si 14 % respondentů myslí, že v roce 2016 bylo nahlášeno na Policii ČR více než 8000 případů týrání dětí, 18 % respondentů zaškrtnulo 8 000-6000 dětí, 34% zvolilo 6 000- 3 000 dětí a zbylých 34 % odpovědělo méně než 3 000 dětí. Grafické vyjádření graf č. 5.

Graf č. 5 - Otázka 1

Odpovědi Na otázku č. 1	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
a) vícе než 8000	13	0,14	13
b)8000-6000 dětí	17	0,18	30
c)6000-3000 dětí	31	0,34	61
d)méně než 3000	31	0,34	92

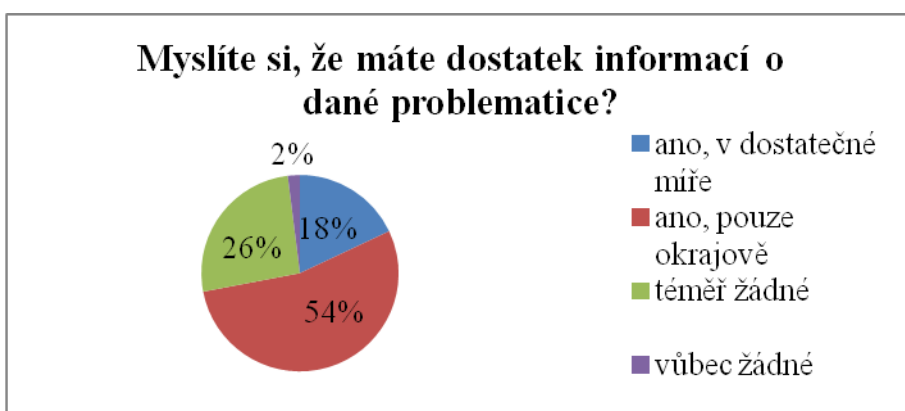
Tabulka č. 6 - Odpovědi na otázku 1

Podle ročního výkazu o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2016, který je přístupný na stránkách MPSV, bylo za rok 2016 týráno celkem 4577 chlapců a 4839 dívek tj. celkem 9416 dětí. Z toho 454 dětí bylo do 1 roku, 943 dětí od 1 roku do 3 let, 1417 týraných dětí bylo ve věku 3-6 let a 1217 dětí ve věku 15-18 let. Největší věkovou kategorií, která byla v tomto roce týrána, jsou děti školou povinné. V roce 2016 bylo v České republice nahlášeno celkem 5385 týraných a zanedbávaných dětí ve věku 6-15 let. Do této statistiky patří nejen děti psychicky, sexuálně a tělesně týrané, ale výzkum zahrnuje také dětskou pornografii, prostituci a zanedbávání dítěte (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 11. 3. 2017). Ve výběru

správné odpovědi pedagogové moc úspěšní nebyli. Pouze 14% respondentů odhadlo správný výsledek.

Otázka č. 2

Na otázku č. 2 „Myslíte si, že máte dostatek informací o dané problematice?“ odpovědělo všech 95 respondentů. Z toho 18 % uvedlo ano, v dostatečné míře, 54 % ano, pouze okrajově, 26 % téměř žádné a 2 % vůbec žádné. Grafické vyjádření graf č. 6.

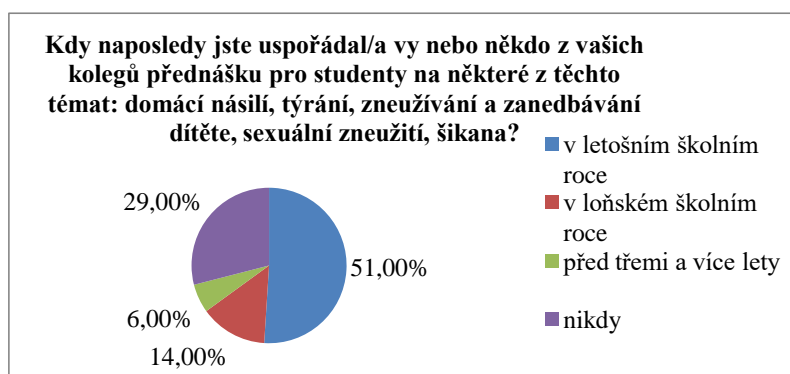
Graf č. 6 - Otázka 2

Odpovědi Na otázku č. 2	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
a) ano, v dostatečné míře	17	0,18	17
b) ano, pouze okrajově	51	0,54	68
c) téměř žádné	25	0,26	93
d) vůbec žádné	2	0,02	95

Tabulka č. 7 - Odpovědi na otázku 2

Otázka č. 3

Na otázku č. 3 „Kdy naposledy jste uspořádal/a vy nebo někdo z vašich kolegů přednášku pro studenty na některé z těchto témat: domácí násilí, týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte, sexuální zneužití, šikana?“ odpovědělo 94 z 95 respondentů a odpovědi zazněly takto: 51 % v letošním školním roce, 14 % v loňském školním roce, 6 % před třemi a více lety, 29 % nikdy. Grafické vyjádření graf č. 7.

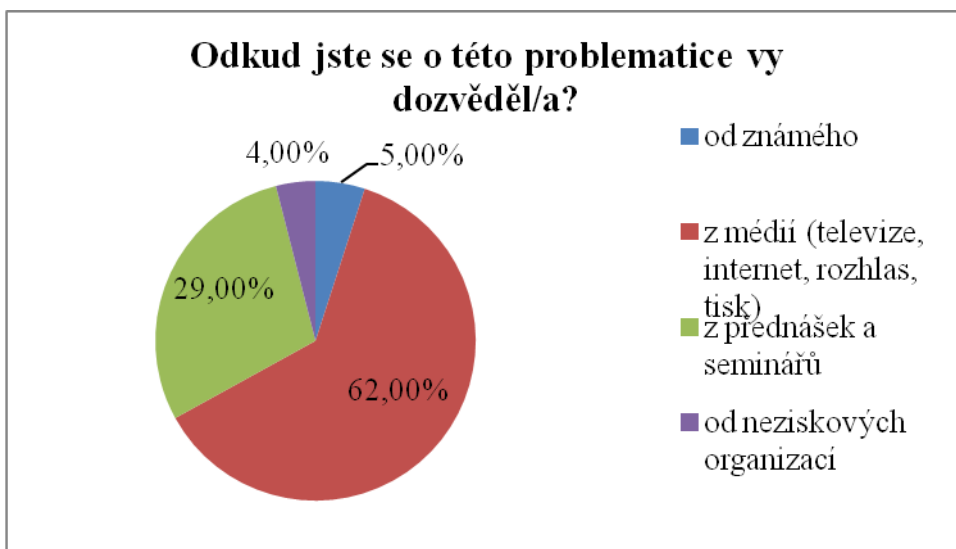
Graf č. 7 - Otázka 3

Odpovědi Na otázku č. 3	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
a) v letošním roce	48	0,51	48
b) v loňském roce	13	0,14	61
c) před třemi a více lety	6	0,06	67
d) nikdy	27	0,29	94

Tabulka č. 8 - Odpovědi na otázku 3

Otázka č. 4

Na otázku č. 4 „Odkud jste se o této problematice vy dozvěděl/a?“ odpovědělo všech 95 respondentů, z toho 28 respondentů zvolilo 2 odpovědi. O domácím násilí se 5 % respondentů dozvědělo od známého, 62 % z médií, 29 % z přednášek a seminářů a 4 % z neziskových organizací. Grafické vyjádření graf č. 8.

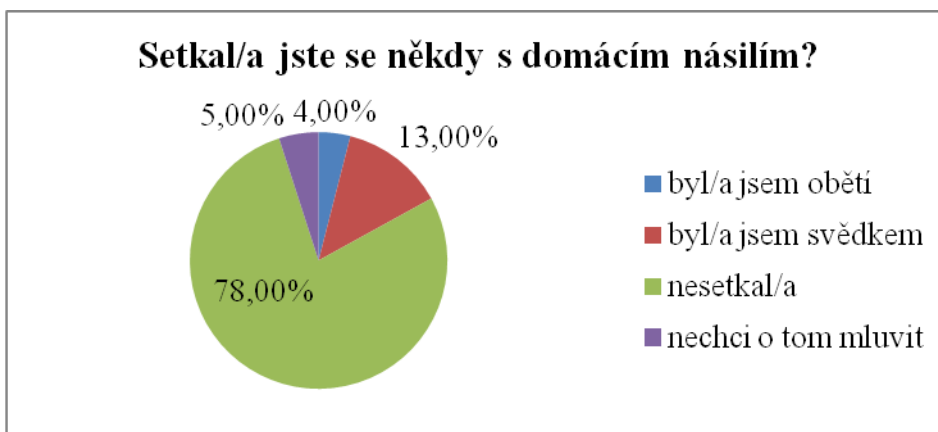
Graf č. 8 - Otázka 4

Odpovědi Na otázku č. 4	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
a) od známého	6	0,05	6
b) z médií	76	0,62	82
c) z přednášek	36	0,29	118
d) od neziskových organizací	5	0,04	123

Tabulka č. 9 - Odpovědi na otázku 4

Otázka č. 5

Na otázku č. 5 „Setkal/a jste se někdy s domácím násilím?“ odpovědělo všech 95 respondentů, z toho 4 % byly oběti, 13 % se stalo svědkem, 78 % se neseťkalo a 5 % o tom nechce mluvit. Grafické vyjádření graf č. 9.

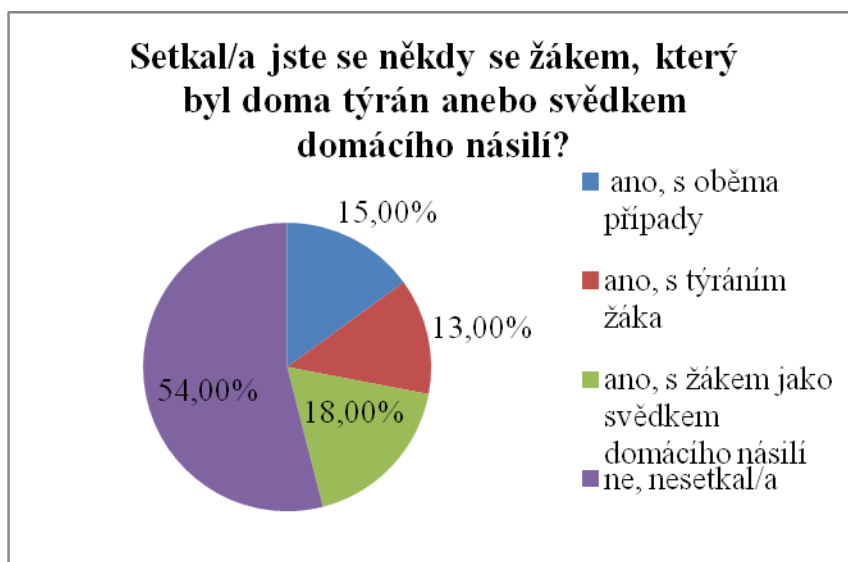
Graf č. 9 - Otázka 5

Odpovědi Na otázku č. 5	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
a) byl/a jsem obětí	4	0,04	4
b) byl/a jsem svědkem	12	0,13	16
c) neseťkal/a	74	0,78	90
d) nechci o tom mluvit	5	0,05	95

Tabulka č. 10 - Odpovědi na otázku 5

Otázka č. 6

Na otázku č. 6 „Setkal/a jste se někdy se žákem, který byl doma týrán anebo svědkem domácího násilí?“ odpovědělo všech 95 respondentů a odpovědi uvedli takto: 15% se setkalo s oběma případy, 13 % ano, s týráním žáka, 18 % ano, s žákem jako svědkem domácího násilí a 54 % se neseťkalo. Grafické vyjádření graf č. 10.

Graf č. 10 - Otázka 6

Odpovědi Na otázku č. 6	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
a) ano, s oběma případy	14	0,15	14
b) ano, s týráním žáka	12	0,13	26
c) ano, s žákem jako svědkem	17	0,18	43
d) ne, neseťkal/a	52	0,54	95

Tabulka č. 11 - Odpovědi na otázku 6

Nezisková organizace ROSA uspořádala v listopadu 2008 podobný výzkum, oslovila učitele pražských základních škol. Celkem 35 % učitelů již domácí násilí řešilo a 6 % se nikdy neseťkalo s domácím násilím u žáka. Zde je domácím násilím myšleno jako týrán dítěte, tak i žák jako svědek domácího násilí (ROSA, 2008).

Otázka č. 7

Na otázku č. 7 „Spojoval/a jste někdy žákovy problémy v chování s domácím násilím?“ odpovědělo 94 z 95 respondentů, z toho 39 % vždy zvažovalo i tuto možnost, 9 % nejdříve ne poté ano, 40 % ne u každého případu, 12 % to nikdy nenapadlo. Grafické vyjádření graf č. 11.

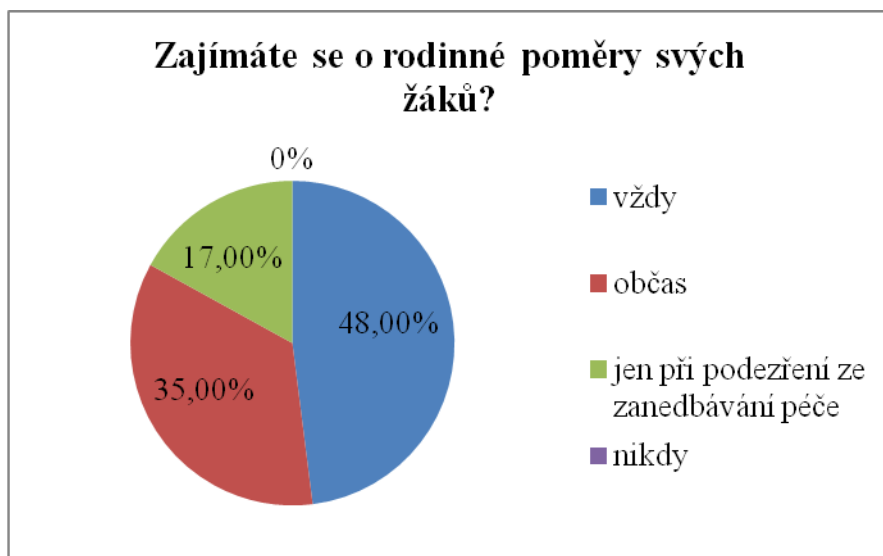
Graf č. 11 - Otázka 7

Odpovědi Na otázku č. 7	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
a) ano, vždy jsem zvažoval/a tuto možnost	37	0,39	37
b) nejdříve ne, později ano	8	0,09	45
c) ne, u každého případu	38	0,40	83
d) ne, nikdy mě to nenapadlo	11	0,12	94

Tabulka č. 12 - Odpovědi na otázku 7

Otázka č. 8

Na otázku č. 8 „Zajímáte se o rodinné poměry svých žáků?“ odpovědělo všech 95 respondentů. Celkem 48 % se vždy zajímá o rodinné poměry svých žáků, 35 % občas, 17 % pouze při podezření ze zanedbávání péče a 0 % nikdy. Grafické vyjádření graf č. 12.

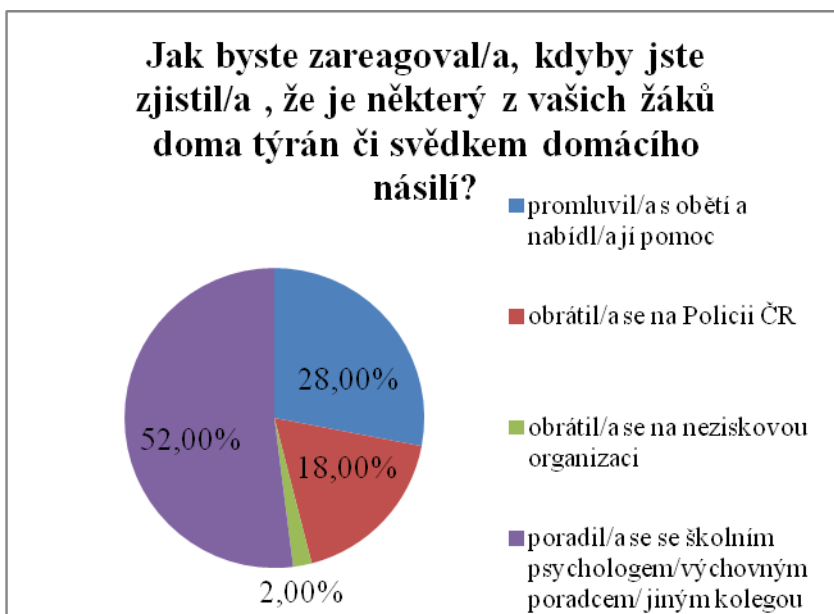
Graf č. 12 - Otázka 8

Odpovědi Na otázku č. 8	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
a) vždy	46	0,48	46
b) občas	33	0,35	79
c) jen při podezření ze zanedbávání péče	16	0,17	95
d) nikdy	0	0	95

Tabulka č. 13 - Odpovědi na otázku 8

Otázka č. 9

Na otázku č. 9 „Jak byste zareagoval/a, kdyby jste zjistil/a, že je některý z vašich žáků doma týrán či svědkem domácího násilí?“ odpovědělo 95 respondentů, z toho 21 osob zvolilo 2 odpovědi. Celkem 28 % pedagogů by si promluvil/a s obětí a nabídl/a jí pomoc, 18 % by se obrátil/a na Policii ČR, 2 % by hledalo pomoc u neziskových organizací a 52 % by se poradilo se školním psychologem/výchovným poradcem/jiným kolegou. Grafické vyjádření graf č. 13.

Graf č. 13 - Otázka 9

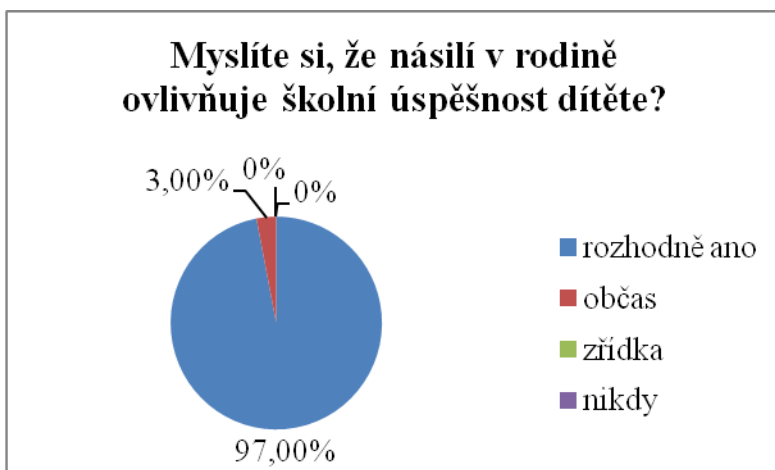
Odpovědi Na otázku č. 9	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
a) promluvil/a s obětí a nabídl/a jí pomoc	33	0,28	33
b) obrátil/a se na Policii ČR	21	0,18	54
c) obrátil/a se na neziskovou organizaci	2	0,02	56
d) poradil/a se se školním psychologem/výchovným poradcem/ jiným kolegou	60	0,52	116

Tabulka č. 14 - Odpovědi na otázku 9

Sykora Swiss Consulting CZ, s. r. o. ve své publikaci doporučuje určitý postup, jak se má v takové situaci učitel zachovat. V případě zjištění, že je žák doma týrán nebo svědkem domácího násilí, je důležité si s žákem promluvit, zjistit zda se např. jedná o jednorázový útok nebo se to stává opakovaně, ujistit ho o jeho nevinně, projednat s ním další postup a přesvědčit ho, že je správné tuto věc nahlásit. Po rozhovoru s dítětem by měl učitel celou věc nahlásit řediteli školy, popř. i školnímu metodikovi prevence, výchovnému poradci, školnímu psychologovi nebo školnímu speciálnímu pedagogovi. Ředitel školy by měl vše posléze nahlásit Policii ČR nebo orgánu sociálně právní ochrany dětí. Oznamovací povinnost nemá jenom ředitel školy, učitel se nemusí bát a celou situaci může nahlásit sám. V případě tělesného týrání je nutné zaznamenat fotografiemi všechny žakovy podlitiny, modřiny aj. viditelné příznaky (Sykora Swiss Consulting, 2015).

Otázka č. 10

Na otázku č. 10 „Myslíte si, že násilí v rodině ovlivňuje školní úspěšnost dítěte?“ odpovědělo všech 95 respondentů. Z celkového počtu respondentů si 97 % myslí, že násilí v rodině ovlivňuje školní úspěšnost dítěte a zbylá 3 % uvedla občas. Grafické vyjádření graf č. 14.

Graf č. 14 - Otázka 10

Odpovědi Na otázku č. 10	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
a) rozhodně ano	92	0,97	92
b) občas	3	0,03	95
c) zřídka	0	0	95
d) nikdy	0	0	95

Tabulka č. 15 - Odpovědi na otázku 10

Sykora Swiss Consulting CZ s. r. o. uvádí typické vlastnosti a projevy týraného a zneužívaného žáka. Mezi ně patří i zhoršování prospěchu ve škole. Tímto tedy potvrzujeme, že násilí v rodině má rozhodně vliv na školní úspěšnost dítěte (Sykora Swiss Consulting, 2015).

Otázka č. 11

Na otázku č. 11 „**Jak se podle Vás může takové dítě ve škole projevat?**“ odpovědělo všech 95 respondentů. Každý z nich zvolil dvě a více odpovědí. Nejvíce respondentů se shodlo na tom, že takové dítě je zakřiknuté (22 %) a plaché (21 %). Dále uvedlo: má špatné známky (18 %), je agresivní (17 %), přetvařuje se (10 %), chodí za školu (9 %), je veselý (1 %), má hodně kamarádů (1 %), má nižší intelekt (1 %). Grafické vyjádření graf č. 15.

Graf č. 15 - Otázka 11

Odpovědi na otázku č. 11	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
a) je agresivní	66	0,17	66
b) má hodně kamarádů	3	0,01	69
c) je plachý	83	0,22	152
d) má špatné známky	71	0,19	223
e) chodí za školy	35	0,09	258
f) má nižší intelekt	3	0,01	261
g) je zakřiknutý	84	0,22	345
h) je veselý	3	0,01	348
i) přetvařuje se	32	0,08	380

Tabulka č. 16 - Odpovědi na otázku 11

Sykora Swiss Consulting CZ s. r. o. popisuje chování týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte ve škole. Dle jejich názoru se takový jedinec může chovat agresivně, plaše, zakřiknutě, může mít špatné známky a chodit za školu (Sykora Swiss Consulting, 2015).

Hypotéza č. 1 „Pedagogové humanitních oborů se lépe vyznají v této problematice než pedagogové přírodních věd“

Celkový počet oslovených pedagogů zaměřených na humanitní vědy je 42 a přírodní vědy vyučuje 32 respondentů. K potvrzení této hypotézy stačí pouze procentuálně srovnat správné odpovědi pedagogů humanitních a přírodních věd na tyto otázky uvedené v dotazníku:

1. Kolik případů týrání dětí na území ČR bylo v roce 2016 podle Vás nahlášeno na Policii?	Pedagogové humanitních oborů	Pedagogové přírodních věd
a) více než 8000 dětí	7 (17 %)	4 (13 %)

Tabulka č. 17 Porovnání pedagogů 1

Správná odpověď je potvrzena díky ročnímu výkazu MPSV o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2016. Za rok 2016 týráno celkem 4577 chlapců a 4839 dívek tj. celkem 9416 dětí. Odpověď více než 8000 dětí zvolilo 17 % pedagogů humanitních oborů a 13 % pedagogů přírodních věd (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 11. 3. 2017).

2. Myslíte si, že máte dostatek informací o dané problematice?	Pedagogové humanitních oborů	Pedagogové přírodních věd
a) ano, v dostatečné míře	6 (14 %)	8 (25 %)

Tabulka č. 18 Porovnání pedagogů 2

Celkem 14 % pedagogů humanitních věd si myslí, že má v dostatečné míře informace o domácím násilí. Totéž si myslí 25 % pedagogů přírodních věd.

9. Jak by jste zareagoval/a, kdybyste zjistila, že je některý z Vašich žáků doma týrán či svědkem domácího násilí?	Pedagogové humanitních oborů	Pedagogové přírodních věd
a) promluvil/a s obětí a nabídl/a jí pomoc	12 (29 %)	15 (47 %)
b) obrátil/a se na Policii ČR	7 (17 %)	8 (25 %)

Tabulka č. 19 Porovnání pedagogů 3

Sykora Swiss Consulting CZ s. r. o. navrhuje určitý postup při řešení této situace. Nejdříve by si učitel měl promluvit s obětí a navrhnout mu, jak dál postupovat. Poté by měla vše škola ohlásit na Policii ČR (Sykora Swiss Consulting, 2015). Stejnou taktiku mělo 29 % pedagogů humanitních oborů a 47% pedagogů přírodních věd. Na Policii by se obrátilo 17 % pedagogů humanitních věd a 25% pedagogů vyučující přírodní vědy.

10. Myslíte si, že násilí v rodině ovlivňuje školní úspěšnost dítěte?	Pedagogové humanitních oborů	Pedagogové přírodních věd
a) rozhodně ano	41 (98 %)	30 (94 %)

Tabulka č. 20 Porovnání pedagogů 4

Sykora Swiss Consulting CZ s. r. o. potvrzuje, že domácí násilí má vliv na školní úspěšnost dítěte. Souhlasí s tím i 98 % pedagogů humanitních oborů a 94 % pedagogů přírodních věd (Sykora Swiss Consulting, 2015).

11. Jak se podle Vás může takové dítě ve škole projevovat?	Pedagogové humanitních oborů	Pedagogové přírodních věd
a) je agresivní	28 (7 %)	18 (5 %)
c) je plachý	33 (9 %)	27 (7 %)
d) má špatné známky	34 (9 %)	22 (6 %)
e) chodí za školu	19 (5 %)	10 (3 %)

Tabulka č. 21 Porovnání pedagogů 5

Sykora Swiss Consulting CZ s. r. o. popisuje takového dítě jako plaché, zakřiknuté, může se chovat agresivně, může mít špatné známky a chodit za školu. Stejný názor, že je takový jedinec agresivní, mělo 7 % pedagogů humanitních věd a 5 % přírodních věd, plachý - 9 % pedagogové humanitních věd a 7 % přírodních věd, má špatné známky - 9 % pedagogové humanitních předmětů a 6 % učitelů přírodních věd, chodí za školu - 5 % pedagogů humanitních věd a 3 % přírodních věd (Sykora Swiss Consulting, 2015).

Potvrzení/ vyvrácení hypotézy:

Když vynásobíme součet správných odpovědí s počtem pedagogů humanitního zaměření, získáme maximální číslo, které udává, kolikrát mohli učitelé humanitních věd zvolit správnou odpověď dohromady. Poté sečteme, kolikrát pedagogové humanitních věd doopravdy zvolili správnou odpověď, vynásobíme stem a poté vydělíme číslem, které udává,

kolikrát pedagogové humanitních věd mohli maximálně zvolit správnou odpověď. Tímto získáme procentuální výsledek, jak dobře jsou učitelé humanitních věd informováni o problematice domácího násilí. Abychom potvrdili hypotézu, provedeme totéž u pedagogů přírodních věd a procentuální výsledek porovnáme. Výpočet této hypotézy je uvedený v příloze č. 4. Při porovnání obou výsledků můžeme zjistit, že výsledky jsou téměř shodné.

Hypotéza č. 2 „Třídní učitel se v této problematice lépe orientuje než učitel bez třídy“

Dotazníky vyplnilo celkem 54 třídních učitelů a 41 učitelů bez třídy. K potvrzení této hypotézy stačí pouze procentuálně srovnat správné odpovědi pedagogů humanitních a přírodních věd na tyto otázky uvedené v dotazníku:

1. Kolik případů týrání dětí na území ČR bylo v roce 2016 podle Vás nahlášeno na Policii?	Třídní učitelé	Učitelé bez třídy
a) více než 8000 dětí	9 (17 %)	2 (5 %)

Tabulka č. 22 Porovnání pedagogů 6

Správnou odpověď zvolilo 17 % třídních učitelů a 5 % učitelů bez třídy.

2. Myslíte si, že máte dostatek informací o dané problematice?	Třídní učitelé	Učitelé bez třídy
a) ano, v dostatečné míře	8 (15 %)	9 (22 %)

Tabulka č. 23 Porovnání pedagogů 7

Dostatečné informace o této problematice podle sebe má 15 % třídních učitelů a 22 % učitelů bez třídy.

9. Jak by jste zareagoval/a, kdyby jste zjistila, že je některý z Vašich žáků doma týrán či svědkem domácího násilí?	Třídní učitelé	Učitelé bez třídy
a) promluvil/a s obětí a nabídl/a jí pomoc	20 (37 %)	13 (32 %)
b) obrátil/a se na Policii ČR	12 (22 %)	7 (17 %)

Tabulka č. 24 Porovnání pedagogů 8

Celkem 37 % třídních učitelů a 32 % učitelů bez třídy by si promluvilo s obětí a nabídlo jí pomoc a 22 % třídních učitelů a 17 % učitelů bez třídy by zavolalo Policii ČR.

10. Myslíte si, že násilí v rodině ovlivňuje školní úspěšnost dítěte?	Třídní učitelé	Učitelé bez třídy
a) rozhodně ano	50 (93 %)	40 (98 %)

Tabulka č. 25 Porovnání pedagogů 9

Správnou odpověď označilo 93 % třídních učitelů a 98 % učitelů bez třídy.

11. Jak se podle Vás může takové dítě ve škole projevat?	Třídní učitelé	Učitelé bez třídy
a) je agresivní	38 (10 %)	25 (6 %)
c) je plachý	48 (12 %)	34 (9 %)
d) má špatné známky	37 (10 %)	33 (9 %)
e) chodí za školu	17 (4 %)	18 (5 %)

Tabulka č. 26 Porovnání pedagogů 10

Celkem 10 % třídních učitelů a 6 % učitelů bez třídy popsalo takové dítě jako agresivní, plaché - 12 % třídních učitelů a 9 % učitelů bez třídy, mající špatné známky - 10 % třídních učitelů a 9 % učitelů bez třídy a 4 % třídních učitelů a 5 % učitelů bez třídy si myslí, že chodí za školu.

Potvrzení/ vyvrácení hypotézy:

Když vynásobíme součet správných odpovědí s počtem třídních učitelů, získáme číslo, které udává, kolikrát mohli třídní učitelé maximálně zvolit správnou odpověď. Poté sečteme, kolikrát třídní učitelé doopravdy zvolili správnou odpověď, vynásobíme stem a poté vydělíme číslem, které udává, kolikrát třídní učitelé mohli dohromady maximálně zvolit správnou odpověď. Tímto získáme procentuální výsledek, jak dobře jsou třídní učitelé informováni o problematice domácího násilí. Abychom potvrdili hypotézu, provedeme totéž u pedagogů, kteří nemají třídu, a procentuální výsledek porovnáme. Výpočet této hypotézy je uvedený v příloze č. 5. Výsledky jsou téměř shodné, bezvýznamné.

Pokud chceme zjistit, do jaké míry jsou informováni všichni naši respondenti, a to bez ohledu na to, jaké předměty učí, zda je třídní učitel nebo ne, sečteme správné odpovědi u zvolených otázek, vynásobíme počtem respondentům a získáme číslo, kolikrát maximálně dohromady mohli zaškrtnout správné odpovědi. Poté sečteme, kolikrát zvolili celkem respondenti správné odpovědi, vynásobíme stem a poté vydělíme sumou maximálních možných zvolených správných odpovědí. Výpočet příkladu je uvedený v příloze č. 5. Po

vypočítání příkladu jsme zjistili, že informovanost všech oslovených učitelů o problematice domácího násilí je 49 %.

Hypotéza č. 3 „Školy ve městech více informují své žáky o dané problematice a pořádají na toto téma více přednášek než školy na vesnicích“

Celkem jsme oslovili 10 městských škol a 4 školy umístěné na vesnicích. Z toho jsme oslovili 73 pedagogů vyučujících na školách ve městech a 21 pedagogů na školách na vesnicích (1 respondent na tuto otázku neodpověděl). K potvrzení hypotézy stačí pouze sečíst správné odpovědi pedagogů ze škol na vesnicích a porovnat je s odpověďmi pedagogů vyučujících na školách ve městech na tuto otázku uvedenou v dotazníku (viz Tabulka č. 27):

3. Kdy naposledy jste uspořádal/a vy nebo někdo z Vašich kolegů přednášku pro studenty na některé z těchto témat: domácí násilí, týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte, sexuální násilí, šikana?	Pedagogové na městských školách	Pedagogové na vesnických školách
a) v letošním roce	33 (45 %)	15 (71 %)
b) v loňském roce	9 (12 %)	2 (10 %)
c) před třemi a více lety	7 (10 %)	1 (5 %)
d) nikdy	24 (33 %)	3 (14 %)

Tabulka č. 27 Porovnání pedagogů 11

Celkem 67 % pedagogů na městských školách uvedlo, že během posledních 3 a více let bylo na jejich škole uspořádána přednáška na jedno z těchto témat: domácí násilí, týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte, sexuální násilí nebo šikana. To stejné uvedlo 86 % pedagogů vyučujících na vesnických školách. Můžeme tedy říci, že v poslední době školy na vesnicích více informují své žáky o dané problematice formou přednášek.

5.5 Souhrn výsledků výzkumného šetření a jejich interpretace

Dotazníky vyplnilo celkem 95 respondentů, z toho bylo více třídních učitelů a pedagogů vyučujících humanitní obory. Ve škole se 13% setkala se samotným týráním žáka, 18% s žákem, který byl svědkem a v 15% s oběma případy. Celkem 4% pedagogů si domácí násilí prožilo na vlastní kůži, 13% bylo svědkem a 5% o tom nechtělo mluvit.

Co se týče zjištění, jaký přehled o problematice domácího násilí mají pedagogové na základních a středních školách v Olomouckém kraji, tak 49 % oslovených pedagogů je podle našeho šetření dostatečně informováno o této problematice. Dále jsme porovnávali, jak na tom jsou jednotliví pedagogové humanitních a přírodních věd nebo třídní učitelé a učitelé bez třídy. Bylo zjištěno, že pedagogové vyučující humanitní vědy se lépe orientují v této problematice než pedagogové zaměřeni na přírodní vědy. Také byla potvrzena i další hypotéza, že se třídní učitelé lépe vyznají v této problematice než učitelé bez třídy. Výsledky však byly těsné a téměř se shodovaly.

Dalším cílem praktické části této bakalářské práce bylo zjištění, zda oslovené školy dostatečně informují své žáky, jak se v případě ocitnutí v této situaci zachovat a na koho se obrátit. Celkem 29 % respondentů uvedlo, že během jejich působnosti na škole ještě nikdy nebyla uspořádána přednáška na některé z těchto témat: domácí násilí, týrán, zneužívání a zanedbávání dítěte, sexuální násilí nebo šikana. Tuto otázku jsme ještě konkrétněji rozvedli a zajímalo nás, zda jsou v městských školách více pořádány přednášky na jedno z výše uvedených témat. Zjistili jsme však, že je tomu naopak. Na otázku, zda v posledních 3 letech byla na jejich škole uspořádána přednáška na dané téma, odpovědělo ano 86 % pedagogů z vesnických škol a 67 % pedagogů z městských škol.

V dotaznících nás také zajímalo, zda se oslovení pedagogové setkali s týraným žákem nebo žákem jako svědkem domácího násilí a pokud ne jak by se v dané situaci chovali. Na otázku č. 6: „Setkal/a jste se někdy s žákem, který byl doma týrán anebo svědkem domácího násilí?“ se 15 % respondentů setkala s oběma případy, 18 % oslovených pedagogů se setkala s žákem jako svědkem domácího násilí a 13 % s týraným žákem. Celkem 13 % respondentů bylo samo svědkem domácího násilí a 4 % obětí. Na otázku č. 9: „Jak byste zareagoval/a, kdyby jste zjistil/a, že je některý z Vašich žáků doma týrán či svědkem domácího násilí?“ odpovědělo 28 % respondentů, že by si promluvalo s obětí a nabídlo jí pomoc, 18 % oslovených pedagogů by se obrátilo na Policii ČR, 2 % by hledala pomoc u neziskové organizace a 52 % respondentů by se nejdříve poradilo se školním psychologem, výchovným poradcem či jiným kolegou.

5. 6 Závěr praktické části

Dle našeho názoru, jsou výsledky šetření velkým přínosem nejen pro zúčastněné, ale i pro širší veřejnost. Z výsledků šetření lze upozorovat, že osvěta je nesmírně důležitá a že právě škola by měla preventivně informovat své žáky o nejrůznějších sociálně patologických jevech. Jsme si vědomi, že některé odpovědi v dotazníku mohou být zkreslené, jelikož je možné, že se některý z respondentů obával, aby neodkryly jeho pravou identitu.

Při rozboru a analýze dotazníků bylo zjištěno, že školy na vesnicích lépe informují své žáky o problematice domácího násilí. Častěji zde probíhají přednášky na toto či obdobné téma. Při porovnání znalostí o této problematice mezi pedagogy humanitních věd a přírodních oborů nebo třídních učitelů a pedagogy, kteří třídu nemají, výsledky byly téměř shodné. Můžeme tedy říci, že nezáleží na co je pedagog zaměřen nebo zda je třídní učitel, znalosti o této problematice mají poměrně stejné. Celková informovanost oslovených pedagogů o domácím násilí je velmi nízká, nepřesahovala ani polovinu. Jak tedy mají být žáci o této či obdobné problematice dostatečně informováni, když o ní nejsou řádně informováni ani samotní pedagogové?

Závěr

Tato bakalářská práce se nazývá: Domácí násilí a jeho intervence v Olomouckém kraji z pohledu speciálního pedagoga. V teoretické části jsme se kromě obecného seznámení zaměřili na možnosti pomoci a deskripci výskytu v Olomouckém kraji. Zabývali jsme se tím, které organizace a sociální služby mohou osobám ohroženým domácím násilím pomoci, a které se vyskytují právě v Olomouckém kraji. Dále zde zmiňujeme, kde se právě speciální pedagog může setkat s oběťmi domácího násilí. V praktické části jsme poté zjistili, jak jsou na jednotlivých školách v Olomouckém kraji pedagogové o této problematice informováni a jak by se v případě, že by tato situace u některého z žáků nastala, zachovali.

Domácí násilí se vyskytuje všude ve světě napříč všemi státy, kulturami a nejrůznějšími sociálními vrstvami. Postihuje nejen ženy, ale i muže, děti, seniory či osoby se zdravotním postižením. Domácí násilí se odehrává v domácím prostředí, tedy v soukromí, a proto je ve většině případů obtížné na něj přijít. V případě zjištění, že v rodině dochází k domácímu násilí, mnoho sousedů tento fakt ignoruje a nesnaží se jim nijak pomoci. Důležitým prvkem je osvěta. Oběti se potřebují nějak dozvědět, na koho se mohou v této situaci obrátit. Pomoc jim nabízí např. intervenční centra, kontaktní centra či azylové domy. Dále pro oběti trestných činů a domácího násilí existují i nejrůznější organizace. Mezi nejznámější patří: Rosa o. s., Persefona z. s., Bílý kruh bezpečí o. s. či Profem o. p. s. Domácí násilí má několik druhů, a to psychické, fyzické, sexuální, sociální a ekonomické, přičemž psychické násilí je považováno za jednu z nejtěžších forem, jelikož je nejhůře rozpoznatelné. Nezanechává na těle žádné viditelné stopy, jako je tomu u fyzického násilí. Co se týče důsledků domácího násilí, má dopad nejen na zdravotní stav jedince, ale i na jeho psychickou a sociální stránku. V mnoha průzkumech se dočítáme, že oběti, které byly v dětství týrány, se mohou v dospělosti stát samotnými agresory anebo ženy, které opustily manžela, který je doma týral, si v budoucnosti opět najdou muže, který je také zneužívá.

Co se týče sociálních služeb v Olomouckém kraji, které nabízí pomoc obětem domácího násilí, je jich poměrně málo. V tomto kraji je celkem 9 poskytovatelů nabízející některé sociální služby obětem domácího násilí. Poskytuje je Středisko sociální prevence - Intervenční centra, ESTER z.s. - Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, Charita Kojetín, PONTIS Šumperk o.p.s., Statutární město Olomouc - Azylové domy, KAPPA - HELP z.s., Bílý kruh bezpečí z.s. - Odborné sociální poradenství a PONTIS Šumperk o.p.s., Charita Olomouc - Krizová pomoc. V Olomouckém kraji jsou tedy celkem: 2 poskytovatelé

odborného sociálního poradenství, 1 sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi, 3 azylové domy, 2 krizové pomoci a 1 poskytovatel intervenčních center s pobočkami v každém okrese. Dle mého názoru je zde málo poskytovatelů sociálních služeb pro oběti domácího násilí. Myslím si, že každá služba by se měla vyskytovat nejméně jedenkrát v každém okrese, zejména azylové domy a krizová pomoc.

Sociální pracovník se může s oběťmi domácího násilí pracovat v jednotlivých organizacích jako je Bílý kruh bezpečí z.s., ROSA o.s., ProFem o.p.s. či ACORUS z.ú. Dále se s nimi může setkat v azylových domech, intervenčních centrech, telefonické krizové pomoci nebo sociální rehabilitaci. S oběťmi domácího násilí dále pracují psychologové či manželští a rodinní poradci.

Téma práce bylo zvoleno na základě dlouholetého zájmu o danou problematiku. Cílem této bakalářské práce bylo nejen obecné seznámení s touto problematikou a upozornit na velmi těžce řešitelný úkol, který si dala společnost v okamžiku, když se rozhodla začít řešit tento problém ve všech jeho rovinách, ale i zjištění, jak jsou pedagogové a tudíž i žáci na jednotlivých školách o dané problematice informováni. Dalším cílem bylo také upozornit na malou informovanost pedagogů o tomto tématu.

Seznam bibliografických citací

BAJER, Pavel. *Pachatelé nejčastěji kombinují psychické a fyzické násilí*. [online]. Sociální práce: Časopis pro teorii, praxi a vzdělávání v sociální práci. Asociace vzdělavatelů v sociální práci. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2/2006. strana 5 - 7. ISSN: 1213-6204. Dostupné z: <<http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=2>>.

BURIÁNEK, J., S. Pikálková a Z. Podaná. *Násilí na mužích: sonda do zákoutí partnerských vztahů*. 1. vyd. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014. 110 s. ISBN 978-80-7308-545-2.

CIMRMANNOVÁ, Tereza, a kol. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: Aplikace v kontextu rodinného násilí*. 1. vyd. Univerzita Karlova v Praze, 2013. 197 s. ISBN 978-80-246-2205-7.

ČÍRTKOVÁ, L., R. Macháčková a M. Vitoušová. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. [1. vyd.]. Bílý kruh bezpečí, 2002. 144 s. ISBN 80-86284-19-0.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 1. vyd. Aleš Čeněk Plzeň, 2004. 432s. ISBN 80-86473-86- 4.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Grada Publishing, a.s., 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Petra VITOUŠOVÁ, a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1. vyd. Grada Publishing, a. s., 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

DALIGAND, Liliane. *Násilí v partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. 144 s. ISBN 978-80-262-0718-4.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.

GJURIČOVÁ, Š., J. Kocourková a J. Koutek. *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Vyšehrad. 2000, 104 s. ISBN 80-7021-416-3.

HIRIGOYEN, Marie- France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. [1. vyd.]. Praha: Academia, 2002. 230 s. ISBN 80-200-0994-09.

JACKSON, Nicky Ali. *Encyclopedia of domestic violence*. [1. vyd]. New York: Taylor & Francis Group, 2007. 822 s. ISBN: 0-415-96968-9.

MARTIN, Del. *Battered Wives*. [1. vyd]. Volcano press. 1981. 281 s. ISBN 978-0912078700.

MATĚJČEK, Zdeněk a Josef LANGMEIER. *Výpravy za člověkem*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1981. 218 s. ISBN 01-070-81.

NOVOSAD, Libor. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 272 s. ISBN 978-80-7367-509-7.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 224 s. ISBN 978-80-262-0217-2.

SYKORA SWISS CONSULTING CZ, s.r.o, *Manuál pro vedoucí pracovníky škol: Podezření na domácí násilí*. [online]. Projekt: Škola jako úřad, [2015]. Dostupné z: <<http://swissconsulting.cz/manual-pro-vedouci-pracovniky-skol>>.

ŠEVČÍK, Drahomír, Naděžda ŠPATENKOVÁ, a kol. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 192 s. ISBN 978 - 80 - 7367 - 690 -2.

ŠTĚPÁNOVÁ, Silvie. *Problematika sexuálního násilí: setkání studentů a pracovníků z neziskové organizace Persefona z. s.* [Přednáška] 28. 3. 2017 v 13:15-14:45. Olomouc: Právnická fakulta.

VANÍČKOVÁ, E., Z. Hady-Moussová a H. Provazníková. *Násilí v rodině*. 1. vyd. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1995. 80 s. ISBN 80-85529-17-3.

VOŇKOVÁ, Jiřina, Markéta HUŇKOVÁ a Iva ČÁCKÁ-PAVLÍKOVÁ. *Domácí násilí v České republice v roce 2002 z pohledu práva*. [online]. Projekt proFem o.p.s., Praha: proFem, 2002. Dostupné z: <<http://www.feminismus.cz/download/domaci%20nasili.pdf>>.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: proFem, o. p. s. 2008. 245 s. ISBN 978-80-903626-7-3.

Internetové zdroje

Bílý kruh bezpečí. *Co je a co není domácí násilí* [online]. 8. 7. 2011. [cit. 2017-04-22]. Dostupné z <<https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/domaci-nasili/co-je-a-co-neni-domaci-nasili/>>.

Bílý kruh bezpečí. *Principy poradenské činnosti* [online]. 6. 7. 2011a. [cit. 2017-10-21]. Dostupné z <<https://www.bkb.cz/o-nas/zakladni-principy-cinnosti/>>.

Bílý kruh bezpečí. *Statistika - uživatelé služeb Bílého kruhu bezpečí rok 2016 - osobní kontakt v poradnách* [online]. [21. 4. 2009]. [cit. 2017-10-21]. Dostupné z <https://www.bkb.cz/files/downloads/246/2016_statistika-rocni_public.pdf>.

Bílý kruh bezpečí. *Základní údaje* [online]. 6. 7. 2011b. [cit. 2017-10-21]. Dostupné z <<https://www.bkb.cz/o-nas/zakladni-udaje-o-organizaci/zakladni-udaje/>>.

Bílý kruh bezpečí. *Sociální pracovníci, psychologové a manželští poradci*. [online]. 6. 7. 2011c. [cit. 2018-02-07]. Dostupné z <<https://www.bkb.cz/pro-odborniky/socialni-pracovnici-psychologove-manzelsti-poradci/>>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Roční výkaz o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2016*. [online]. 11. 3. 2017. [cit. 2017-09-28]. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/7260>>.

OSPOD. *Okruhy sociálně - právní ochrany dětí* [online]. © 2018. [cit. 2017-11-01]. Dostupné z <<http://www.ospod.cz/informace/obecne/okruhy-socialne-pravni-ochrany-deti/>>.

Prevence domácího násilí. *Přehled vykázaní za rok 2017*. [online]. 12. 1. 2018. [cit. 2018-01-20]. Dostupné z <<http://www.domacinasil.cz/statistiky/>>.

Registr poskytovatelů sociálních služeb. *Vyhledávání* [online]. ©2007. [cit. 2017-10-21]. Dostupné z <<http://iregistr.mpsv.cz>>.

ROSA, nezisková organizace. *Učitelé nedokáží vždy odkrýt násilí* [online]. Prosinec 10th, 2008 @. [cit. 2017-09-28]. Dostupné z <<http://rosa-os.cz/ucitele-nedokazi--vzdy-odkryt-nasili/>>.

Středisko sociální prevence. *Intervenční centrum* [online]. 9. 1. 2013a. [cit. 2017-10-21]. Dostupné z <<http://ssp-ol.cz/socialni-sluzby/intervencni-centra/>>.

Středisko sociální prevence. *O nás* [online]. 21. 10. 2017. [cit. 2017-10-21]. Dostupné z <<http://ssp-ol.cz/>>.

Středisko sociální prevence. *Poradny pro rodinu Olomouckého kraje* [online]. 7. 1. 2013. [cit. 2017-10-21]. Dostupné z <<http://ssp-ol.cz/socialni-sluzby/poradny-pro-rodinu/>>.

Středisko sociální prevence. *Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi* [online]. 9. 1. 2013b. [cit. 2017-10-21]. Dostupné z <<http://ssp-ol.cz/socialni-sluzby/socialne-aktivizacni-sluzby-pro-rodiny-s-detmi/>>.

Legislativní normy

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. [online]. 2006. [cit. 2017-10-21] Dostupné z <<http://portal.gov.cz/zakon/108/2006>>.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. [online]. 2008. [cit. 2017-10-21] Dostupné z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>>.

Zákon 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. [online]. 2009. [cit. 2017-10-21] Dostupné z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů. [online]. 2006. [cit. 2017-10-21] Dostupné z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-135>>.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. [online]. 1999. [cit. 2017-10-21] Dostupné z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>>.

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. [online]. 2006. [cit. 2017-10-21] Dostupné z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>>.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Sociální služby určené obětem domácího násilí v ČR	17
Tabulka č. 2 - Počet vykázaní v jednotlivých krajích za rok 2017	23
Tabulka č. 3 - Počet vykázaní v Olomouckém kraji za rok 2017	24
Tabulka č. 4 - Sociální služby pro oběti domácího násilí v jednotlivých okresech	26
Tabulka č. 5 - Počet respondentů na jednotlivých školách	30
Tabulka č. 6 - Odpovědi na otázku 1	34
Tabulka č. 7 - Odpovědi na otázku 2	35
Tabulka č. 8 - Odpovědi na otázku 3	36
Tabulka č. 9 - Odpovědi na otázku 4	37
Tabulka č. 10 - Odpovědi na otázku 5	38
Tabulka č. 11 - Odpovědi na otázku 6	39
Tabulka č. 12 - Odpovědi na otázku 7	40
Tabulka č. 13 - Odpovědi na otázku 8	41
Tabulka č. 14 - Odpovědi na otázku 9	42
Tabulka č. 15 - Odpovědi na otázku 10	43
Tabulka č. 16 - Odpovědi na otázku 11	44
Tabulka č. 17 - Porovnání pedagogů 1	45
Tabulka č. 18 - Porovnání pedagogů 2	45
Tabulka č. 19 - Porovnání pedagogů 3	45
Tabulka č. 20 - Porovnání pedagogů 4	46
Tabulka č. 21 - Porovnání pedagogů 5	46
Tabulka č. 22 - Porovnání pedagogů 6	47
Tabulka č. 23 - Porovnání pedagogů 7.....	47
Tabulka č. 24 - Porovnání pedagogů 8.....	47
Tabulka č. 25 - Porovnání pedagogů 9.....	48
Tabulka č. 26 - Porovnání pedagogů 10.....	48
Tabulka č. 27 - Porovnání pedagogů 11	49

Seznam grafů

Graf č. 1 - Počet vykázání v ČR za období 2007 - 2017	22
Graf č. 2 - Počet respondentů z jednotlivých škol	32
Graf č. 3 - Vyučující předměty.....	33
Graf č. 4 - Třídní učitelé	33
Graf č. 5 - Otázka 1	34
Graf č. 6 - Otázka 2	35
Graf č. 7 - Otázka 3.....	36
Graf č. 8 - Otázka 4	37
Graf č. 9 - Otázka 5	38
Graf č. 10 - Otázka 6	39
Graf č. 11 - Otázka 7	40
Graf č. 12 - Otázka 8	41
Graf č. 13 - Otázka 9	42
Graf č. 14 - Otázka 10	43
Graf č. 15 - Otázka 11	44

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Přehled počtu vykázaní Policií České republiky dle jednotlivých krajů

Příloha č. 2 - Statistika z poraden BKB

Příloha č. 3 - Dotazník k praktické části této bakalářské práce

Příloha č. 4 - Informovanost pedagogů vyučujících humanitní a přírodní vědy o problematice domácího násilí

Příloha č. 5 - Informovanost třídních učitelů a pedagogů bez třídy o domácím násilí

Příloha č. 1 - Počet vykázání Policií České republiky dle krajů

PŘEHLED POČTU VYKÁZÁNÍ POLICIÍ ČR DLE KRAJŮ

KRAJ	Zpracoval Bílý kruh bezpečí ve spolupráci s APIC ČR - 10. 1. 2018												2017	celkem v jednotlivých letech										celkem 2007-16
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Jihočeský	6	7	3	8	7	2	6	4	2	8	2	2	57	50	37	35	84	72	64	63	56	54	53	568
Jihomoravský	21	10	9	10	6	9	11	8	5	4	7	6	106	82	72	82	87	118	150	128	118	124	117	1078
Karlovarský	5	11	8	8	10	2	5	3	7	5	9	9	82	32	46	49	79	137	111	97	114	93	89	847
Královéhradecký	10	13	8	14	8	5	3	7	11	13	11	10	113	34	22	16	44	45	52	41	35	32	57	378
Liberecký	9	7	5	6	13	4	11	8	6	2	6	3	80	30	36	68	62	82	104	113	100	79	80	754
Moravskoslezský	10	15	13	6	11	11	9	5	7	5	12	11	115	213	110	111	108	135	97	107	124	112	122	1239
Olomoucký	9	5	11	7	8	10	11	6	2	4	8	12	93	44	35	43	61	112	100	94	87	109	95	780
Pardubický	4	2	8	4	8	4	5	5	5	3	3	9	60	61	39	44	73	92	104	83	80	69	77	722
Plzeňský	3	3	4	1	4	1	3	4	0	4	2	2	31	16	22	14	27	23	30	39	42	31	26	270
Hlavní město Praha	21	15	14	21	17	16	13	17	11	17	17	21	200	59	34	48	104	123	138	155	213	192	206	1272
Středočeský	10	6	14	5	9	9	12	15	6	6	5	6	103	79	67	59	64	121	106	111	119	104	103	933
Ústecký	18	20	24	24	15	16	18	15	15	13	14	12	204	81	87	134	133	202	204	156	137	163	181	1478
Vysočina	4	3	4	7	3	0	2	6	5	3	5	5	47	32	26	39	51	42	43	73	74	77	55	512
Zlínský	6	3	4	3	7	6	1	7	5	4	3	8	57	49	46	36	81	126	102	101	83	67	55	746
CELKEM VYKÁZÁNÍ	136	120	129	124	126	95	110	110	87	91	104	116	1348	862	679	778	1058	1430	1405	1361	1382	1306	1316	11577
z toho opakovaná	25	19	19	14	15	11	13	12	7	13	20	14												
tj. v %	18%	16%	15%	11%	12%	12%	12%	11%	8%	14%	19%	12%												

Od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2017 celkem: 12 925

(Prevence domácího násilí, 12. 1. 2018)

Příloha č. 2 - Statistika z poraden Bílého kruhu bezpečí

Statistika z poraden Bílého kruhu bezpečí

I. pololetí 2017 - osobní kontakt (OSP)

Ctvrtletní přehled 2017	CR
I.	588
II.	623
III.	
IV.	
Celkem	1211

Tr. čin ohlášen policii	CR
Ano	775
Ne	277
nejde o TČ	159
neuveдено	0

Udaje o klientech	CR
žena	990
muž	202
pár	19

Domácí násilí	CR
Ano	283
Ne	889
nejisté	39
neuveдено	0

Věk klientů	CR
0 - 15 let	11
15 - 25 let	168
25 - 40 let	446
40 - 50 let	287
50 - 60 let	139
60 a více	160
neurčeno	0

Příchod do poradny	CR
Před spácháním TČ	10
Do 14 dnů po spáchání TČ	187
Ve stadiu vyšetřování TČ (po 14 dnech od TČ)	412
Ve stadiu soudního projednávání věci	71
Po vynešení rozsudku	60
S delším čas. odstupem od spáchání TČ	124
Jiné vyjádření	347
Neuveдено	0

Klient přichází	CR
sám	960
v doprovodu	251

Klient si stěžuje na:	CR
1. policii	206
2. soud	56
3. pojišťovnu	2
4. jinou státní instituci	97
5. nestátní subjekt	24
6. mezilidské vztahy / rodinné	835
7. nedostatečnost zákona	1
8. jiná stížnost	104

Poskytnutá pomoc:	CR
1. právní	657
2. psychologická	697
3. organizační	588
4. morální	502
5. doprovod - k soudu, policii, na úřad	27
6. rehabilitační ordinace Monada	1
7. psychoterapie	292
8. jiná pomoc :	34

Druh trestného činu:	CR
1. vražda	117
2. ublížení na zdraví	256
3. loupež	36

(Bílý kruh bezpečí, 21. 4. 2009)

Příloha č. 3 - Dotazník

Pohled pedagoga na domácí násilí

A

NÁZEV ŠKOLY:

VYUČUJÍCÍ PŘEDMĚT:

TRÍDNÍ UČITEL: ANO NE

B

1. Kolik případů týrání dětí na území ČR bylo v roce 2016 podle Vás nahlášeno na Policii?

- a) více než 8000 dětí
- b) 8 000 – 6 000 dětí
- c) 6 000 – 3 000 dětí
- d) méně než 3 000 dětí

2. Myslíte si, že máte dostatek informací o dané problematice?

- a) ano, v dostatečné míře
- b) ano, jen okrajově
- c) téměř žádné
- d) vůbec žádné

3. Kdy naposledy jste uspořádal/a vy nebo někdo z vašich kolegů přednášku pro studenty na některé z těchto témat: domácí násilí, týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte, sexuální zneužití, šikana?

- a) v letošním školním roce
- b) v loňském školním roce
- c) před třemi a více lety
- d) nikdy

4. Odkud jste se o této problematice vy dozvěděl/a?

- a) od známého
- b) z médií (televize, internet, rozhlas, tisk)
- c) z přednášek a seminářů
- d) z neziskových organizací

5. Setkal/a jste se někdy s domácím násilím?

- a) byl/a jsem obětí
- b) byl/a jsem svědkem
- c) nesetkal/a
- d) nechci o tom mluvit

6. Setkal/a jste se někdy s žákem, který byl doma týrán anebo svědkem domácího násilí?

- a) ano, s oběma případy
- b) ano, s týráním žáka

- c) ano, s žákem jako svědkem domácího násilí
- d) ne, nesetkal/a

7. Spjoval/a jste někdy žákovy problémy v chování s domácím násilím?

- a) ano, vždy jsem zvažoval/a i tuto možnost
- b) nejdříve ne, poté ano
- c) ne u každého případu
- d) ne, nikdy mě to nenapadlo

8. Zajímáte se o rodinné poměry svých žáků?

- a) vždy
- b) občas
- c) jen při podezření ze zanedbávání péče
- d) nikdy

9. Jak byste zareagoval/a, kdyby jste zjistil/a, že je některý z vašich žáků doma týrán či svědkem domácího násilí?

- a) promluvil/a s obětí a nabídl/a jí pomoc
- b) obrátil/a se na Policii ČR
- c) obrátil/a se na neziskovou organizaci
- d) poradil/a se se školním psychologem/výchovným poradcem/ jiným kolegou

10. Myslíte si, že násilí v rodině ovlivňuje školní úspěšnost dítěte?

- a) rozhodně ano
- b) občas
- c) zřídka
- d) nikdy

11. Jak se podle Vás může takové dítě ve škole projevat? (zakroužkujte více odpovědí)

- a) je agresivní
- b) má hodně kamarádů
- c) je plachý
- d) má špatné známky
- e) chodí za školu
- f) má nižší intelekt
- g) je zakřiknutý
- h) je veselý
- i) přetvařuje se

Příloha č. 4 - Informovanost pedagogů vyučujících humanitní a přírodní vědy o problematice domácího násilí

Výpočet pro potvrzení či vyvrácení Hypotézy č. 1:

$$9 * 42 = 378$$

Pedagogové vyučující humanitní obory zvolili správně odpovědi v otázkách č. 1, 2, 9, 10, 11 celkem 187 krát.

$$378 \dots 100 \%$$

$$\underline{187 \dots\dots\dots x}$$

$$187 * 100 = 18\,700$$

$$18\,700 / 378 = x$$

$$49,5 = x$$

Informovanost pedagogů humanitních věd o problematice domácího násilí je 50%

$$9 * 32 = 299$$

Pedagogové zaměření na přírodní vědy podtrhli správné odpovědi celkem 142 krát.

$$299 \dots 100 \%$$

$$\underline{142 \dots\dots\dots x}$$

$$142 * 100 = 14\,200$$

$$14\,200 / 299 = x$$

$$47,5 = x$$

Informovanost pedagogů přírodních věd o problematice domácího násilí je 48%.

Výsledky jsou téměř shodné, nicméně můžeme říci, že pedagogové humanitních věd jsou o této problematice lépe informováni než pedagogové přírodních věd.

Příloha č. 5 - Informovanost třídních učitelů a pedagogů bez třídy o domácím násilí.

Výpočet příkladu pro potvrzení hypotézy č. 2:

$$9 * 54 = 486$$

Třídní učitelé zvolili správně odpovědi v otázkách č. 1, 2, 9, 10, 11 celkem 239 krát.

$$486 \dots 100 \%$$

$$\underline{239 \dots\dots x}$$

$$239 * 100 = 23\ 900$$

$$23\ 900 / 486 = x$$

$$49,2 = x$$

Informovanost třídních učitelů o problematice domácího násilí je 49,2%.

$$9 * 41 = 369$$

Učitelé bez třídy podtrhli správné odpovědi celkem 181 krát

$$369 \dots 100 \%$$

$$\underline{181 \dots\dots x}$$

$$181 * 100 = 18\ 100$$

$$18\ 100 / 369 = x$$

$$49,1 = x$$

Informovanost pedagogů bez třídy o problematice domácího násilí je 49,1%.

Při porovnání obou výsledků jsme zjistili, že výsledky jsou téměř shodné, bezvýznamné.

Všeobecná informovanost pedagogů o problematice domácího násilí

Výpočet příkladu:

$$9 * 95 = 855$$

$$855 \dots 100\%$$

$$\underline{420 \dots\dots x}$$

$$420 * 100 = 42\ 000$$

$$42\ 000 / 855 = x$$

$$49,1 = x$$

Informovanost všech oslovených učitelů o problematice domácího násilí je 49%.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Klára - Klaudie Bezděková
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Miluše Hutýrová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Domácí násilí a jeho intervence v Olomouckém kraji z pohledu speciálního pedagoga
Název v angličtině:	Home violence and its intervention in Olomouc region from review of special education teacher
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá obecným pojetím domácího násilí, jeho výskytem a možnostech pomoci v ČR a Olomouckém kraji. Dále řeší otázku, kde se právě speciální pedagog či sociální pracovník může s domácím násilím setkat. Také porovnává, jak se v této problematice vyznají pedagogové a zda jsou žáci na školách v Olomouckém kraji o této problematice dostatečně informováni.
Klíčová slova:	Domácí násilí, Olomoucký kraj, speciální pedagog
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis deals with the general concept of domestic violence, its intervention and options of assistance in the Czech Republic and Olomouc region. Besides of it deals a question where the special education teacher or social worker can meet with victims of domestic violence. It also compares how much teachers know about domestic violence and how much the students from schools in Olomouc region are inform.
Klíčová slova v angličtině:	Home violence, Olomouc region, special education teacher
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 - Počet vykázaní Policií ČR dle krajů Příloha č. 2 - Statistika z poraden Bílého kruhu bezpečí Příloha č. 3 - Dotazník Příloha č. 4 - Informovanost pedagogů vyučujících humanitní a přírodní vědy o problematice domácího násilí Příloha č. 5 - Informovanost třídních učitelů a pedagogů bez třídy o domácím násilí.
Rozsah práce:	60 s.
Jazyk práce:	Český jazyk

